

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Jakub Dohnal

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: Informační studia a knihovnictví

Studijní obor: Informační studia a knihovnictví

Bakalářská práce

Jakub Dohnal

Fenomén pirátského hnutí u nás i ve světě

The Pirate movement phenomenon in the world and the Czech Republic

Praha, 2012

Vedoucí práce: Mgr. Vít Šisler, PhD.

Děkuji svému vedoucímu Mgr. Vítu Šislerovi, PhD. za trpělivost, ochotu a podnětné připomínky při tvorbě této bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. července 2012

.....
podpis studenta

Abstrakt

Předložená bakalářská práce se zabývá historií, vznikem, principy a konkrétními aktivitami pirátských stran ve světě a v České republice.

V úvodu autor představuje historii a kontext pirátského hnutí, konkrétně na příkladech skupin kolem hackingu, svobodného softwaru či open access. Více rozebírá i myšlenky zastávané zakladatelem Free software foundation Richardem Stallmanem a známým americkým právníkem Lawrence Lessigem, ze kterých vychází základní pirátské principy, jako je svoboda informací, ochrana soukromí, nebo reforma autorského práva.

Po definici vybraných základních informačních politik je v práci popsán vznik a činnosti samotných pirátských stran v Evropě. Důraz je kladen na první Piráty ve Švédsku, na úspěšnou německou Pirátskou stranu, na problémy internetové politiky ve Francii (zejména zákony DADVSI a HADOPI) a na situaci v Evropské unii (s důrazem na mezinárodní smlouvu ACTA).

Závěrem je představena historie a informační politika České pirátské strany, jež autor porovnává s informační politikou České republiky ve světle základních principů pirátského hnutí.

Klíčová slova: pirátská strana, pirátské hnutí, informační politika, autorské právo, síťová neutralita, ACTA.

Abstract

This bachelor thesis deals with history, foundation, principles and specific activities of Pirate parties in the world and the Czech Republic.

In the beginning, author introduces history and context of the pirate movement, specifically by describing groups around hacking, free software or open access. Ideas of the Free Software Foundation founder, Richard Stallman and of the well-known American lawyer Lawrence Lessig are thoroughly described, since they work as a substance for the fundamental pirate principles, like freedom of information, privacy protection or copyright law revision.

After defining selected information policies, author describes foundation and activities of the European Pirate parties. It lays emphasis on the first Pirates in Sweden, the successful German Pirate party, the problems of internet policy in France and on the European union topics, specifically the international ACTA treaty.

In the final part, author introduces the history and information policy of the Czech Pirate party, which is compared with the information policy of the Czech Republic in the light of fundamental principles of the pirate movement.

Keywords: pirate party, pirate movement, information policy, copyright law, net neutrality, ACTA.

Obsah

1 Úvod	7
2 Principy pirátského hnutí	8
2.1 <i>Kořeny pirátství</i>	8
2.1.1 Historie.....	8
2.1.2 „Piráství“.....	9
2.1.3 Hacking.....	9
2.1.4 Svobodný software.....	10
2.1.5 Open access.....	13
2.1.6 Do it yourself.....	14
2.1.7 Lawrence Lessig: Svobodná kultura.....	14
2.1.8 Electronic Frontier Foundation.....	17
2.2 <i>Konkrétní principy pirátství</i>	18
2.2.1 Svobodný přístup k informacím.....	18
2.2.2 Síťová neutralita.....	19
2.2.3 Ochrana soukromí.....	19
2.2.4 Modernizace autorského práva.....	20
3 Informační politika	23
3.1 <i>Právo na přístup k informacím</i>	24
3.2 <i>Duševní vlastnictví</i>	25
3.3 <i>Ochrana osobních údajů</i>	26
3.4 <i>Komunikační politika</i>	27
4 Pirátské strany a jejich informační politika	28
4.1 <i>Historie zakládání pirátských stran</i>	28
4.2 <i>Švédsko</i>	29
4.2.1 Kontext založení.....	29
4.2.2 The Pirate Bay.....	30
4.2.3 Činnost Piratpartiet.....	33
4.3 <i>Německo</i>	34
4.4 <i>Francie</i>	36
4.5 <i>Evropská unie</i>	38
4.6 <i>Další země</i>	40
5 Informační politika České republiky a České pirátské strany	41
5.1 <i>Historie České pirátské strany</i>	41
5.2 <i>Informační politika České republiky ve světle pirátských principů a programu České pirátské strany</i>	42
5.2.1 Přístup k informacím.....	43
5.2.2 Duševní vlastnictví.....	44
5.2.3 Ochrana osobních údajů a soukromí.....	45
5.2.4 Komunikační politika.....	46
5.2.5 Shrnutí.....	48
6 Závěr	49
7 Seznam použité literatury	50

1 Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá poměrně novým úkazem na politické a kulturně-společenské scéně. Tím je vznik pirátských stran v zemích celého světa a jejich aktivity na poli sdílení informací, informačních technologií, autorských práv a v dalších oblastech, relevantních problémům dnešní informační společnosti.

Důvodem mé volby je kromě osobního zájmu také aktuálnost (až akutnost) tématu, neboť právní dokumenty jako ACTA¹, SOPA², či HADOPI³, popř. soudy nahrávacích společností ohledně porušování autorských práv a s nimi související obavy z možného omezení svobody a neutrality internetu jsou častým tématem diskuzí jak ve sdělovacích prostředcích, tak zejména v prostředí sociálních sítí. Společenská informovanost a angažovanost se tak v této oblasti rychlým tempem zvyšuje a proto považuji za důležité celý běh událostí v rámci možností rozebrat.

V jednotlivých částech práce představím nejprve teoretické principy a kořeny pirátského hnutí (resp. principy ze kterých vychází politika pirátských stran) na základě stěžejní literatury a dokumentů. Dále pokračuji popisnou částí, kde se zabývám samotnou historií zakládání pirátských stran ve vybraných, (převážně evropských) zemích s jejich konkrétními aktivitami v rámci sledovaných a definovaných informačních politik. V závěrečné kapitole se pak detailněji zabývám informační politikou České republiky a České pirátské strany, které samostatně porovnávám ve světle základních principů pirátského hnutí.

Cílem práce je představit základní ideje pirátství, jejich konkrétní ztělesnění v podobě zakládání pirátských stran po celém světě a jejich pohled na informační politiku vybraných zemí včetně Česka.

Veškeré bibliografické záznamy jsou zpracovány dle citační normy ISO 690:2010.

¹ Anti-Counterfeiting Trade Agreement (Obchodní dohoda proti padělatelství) = tzv. „protipirátská smlouva“ připravovaná Evropskou unií.

² Stop Online Piracy Act = protipirátský zákon, připravovaný v USA.

³ Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet (Zákon podporující šíření a ochranu autorských děl na internetu) = protipirátský zákon ve Francii, v platnosti od r. 2009.

2 Principy pirátského hnutí

Piráství jako takové (v informačním pojetí) je pojem, na který se dá nahlížet z mnoha úhlů. Jeho základní definice, respektive způsob jeho užívání médii a všeobecnou veřejností, je „činnost směřující k tvorbě, získávání a distribuci neautorizovaných (= pirátských) kopií“ (Panethiere, 2005). Může se jednat o kopie počítačových souborů všech formátů (hudba, film, text, software...), fyzických multimediálních i jiných nosičů (CD, DVD, kazety, knihy...) a v širším slova smyslu i nelegální nahrávky živých vystoupení / filmových projekcí (tzv. *bootlegging*), nebo napodobování konkrétních fyzických předmětů (design, oblečení, sochy...), případně porušování patentů. V posledních dvou případech se však už častěji používá pojem padělatelství a blíže se problematiky pirátství v informačním slova smyslu netýká – ta se soustředí zejména na kopírování *informace*.

V této kapitole představím základní myšlenkové kořeny a z nich odvozené vybrané konkrétní principy, na kterých staví svou filozofii jak pirátské hnutí v politickém slova smyslu, tak jiné organizace či jednotlivci působící na poli lidských svobod v kontextu moderní informační doby internetu.

2.1 Kořeny pirátství

2.1.1 Historie

V dnešní době je pojem používán především ve spojení s online prostředím, ale v minulosti platil stejně tak i pro tradiční nosiče. Jeho výskyt v souvislosti s porušováním kopírovacích monopolů a obchodních smluv je prokázán už v 17. století, nicméně prvním mezinárodně rozšířeným oficiálním dokumentem, kde se slovo pirátství objevuje, je Bernská úmluva z roku 1886 (Panethiere, 2005). V jejím rámci se poprvé zmiňuje ve spojení s autorskými zákony a toto spojení v podstatě platí dodnes.

2.1.2 „Pirátství“

Piráti v původním slova smyslu jsou námořní lupiči, přepadající zejména obchodní lodě, nebo přístavy. Ač se to na první pohled nezdá, najdeme kromě pojmenování i jiné paralely s internetovými piráty. Stejně jako se „původní“ piráti většinou pohybují v mezinárodních vodách, tzn. v jakési „zemi nikoho“, navíc často těžko identifikovatelní, tak „moderní“ piráti anonymně serfují internetem, jež je v digitálním měřítku něco jako mezinárodní vody^{4 5}. Stejně tak jsou obě pirátské komunity vnitřně poměrně dobře organizované, s vlastním slangem, pravidly, hierarchií a občas i (virtuální) měnou. I přes tyto zdánlivé podobnosti je však značně rozdílný samotný princip trestné činnosti, kdy námořní piráti věc bez náhrady kradou, kdežto internetoví piráti si udělají „pouze“ kopii, zatímco originál zůstává neporušen. Z toho důvodu odmítá slovo „pirátství“ v souvislosti s internetem používat např. Richard Stallman (2010, s. 93).

2.1.3 Hacking

Hackeri⁶ jsou nejstarší a nejvýznamnější subkulturou, která se začala sdružovat kolem počítačů a na počítačových sítích. Proto měli pochopitelně i významný vliv na formování pirátského hnutí a jejich základních principů. Hlavní rozdíl mezi těmito skupinami je, že aby se člověk stal hackerem, potřebuje zejména vynikající programátorské znalosti, být pirátem je mnohem uživatelsky dostupnější a stačí se pouze ztotožnit s pirátskou filozofií. Základní myšlenky však obě subkultury sdílejí – nezištná spolupráce, sdílení informací, odpor proti starým pořádkům a hledání nezávislé svobody ve virtuálním prostředí⁷.

⁴ Jedním z hlavních právních znaků internetu je problematika teritoriality, viz analýza na serveru Root.cz: <http://www.root.cz/specialy/licence/zasada-teritoriality/>.

⁵ Jedním z průvodních hesel České pirátské strany je dokonce věta „Internet je naše moře“. Viz <http://www.pirati.cz/program/dvanactero>.

⁶ Hacker = počítačový expert, zkoumající a vyvíjející nezvyklé postupy při využívání a nabourávání počítačových systémů. Lidem, kteří prolamují bezpečnostní opatření pro vlastní zisk, nebo s cílem poškodit druhou stranu se správně říká *crackeři*. Původní význam slova *hacker* se však nesoustředil pouze na počítače, šlo obecně o zapáleného odborníka na jakémkoli poli, jehož hlavním předmětem zájmu byla věc samá a nikoli jakýkoli zisk.

⁷ Vzhledem k složité historii a problematice hackingu se mu nebudu v této práci více věnovat, pro komplexnější pochopení celé ideje kolem pirátství však doporučuji prostudovat následnou literaturu: *Himanen, 2001 ; Huitema, 1996 ; Sterling, 1994*.

2.1.4 Svobodný software

Svobodný software, anglicky *free software*, alternativní termín také *open source*⁸, byl oficiálně představen roku 1983, kdy Richard Stallman založil *Projekt GNU*, pod jehož hlavičkou vznikla a stále vzniká kolaborativním způsobem řada otevřených programů. Roku 1985 pak stejný muž založil *Free software foundation*, Nadaci pro svobodný software, která shání finance a formálně zastřešuje projekty směřující k rozšíření modelu svobodného softwaru, či licence copyleft⁹.

Mezi příklady známých svobodných / otevřených programů patří například jádro operačního systému Linux Kernel, kancelářský balík OpenOffice, nebo grafický editor GIMP.

Základními svobodami, vyjádřené názvem softwaru jsou následující (Stallman, 2010, s.3):

- svoboda program volně užívat k jakémukoliv účelu;
- svoboda zkoumat jak program funguje a dle libosti ho upravovat (podmínkou svobodného softwaru je otevřený zdrojový kód);
- svoboda volně šířit jak originál, tak odvozené verze programu (buď zdarma, ale je možnost i svobodný software prodávat, např. zpoplatněním doplňkových služeb, příkladem jsou některé distribuce Linuxu).

Dle Stallmana (2010, s. 37) je tradiční autorství a vlastnictví softwaru na obtíž přirozenému vývoji a přináší pouze velké množství potenciálních problémů. Dle jeho pojetí dnešní digitální doba umožňuje bezplatné získání i proprietárního softwaru, načež tato činnost, ač rozšířená, tak vyvolává velmi tvrdé postihy od softwarového průmyslu, ať už v podobě hanlivých označení (*pirátství, krádež*), finančních postihů, vypočítaných na přehnaném základě ušlého zisku, nebo masivní mediální propagandou obhajující zastaralé ekonomické modely. Vedle toho se proprietární software plní bezpečnostními opatřeními proti nelegálnímu užívání, v konečném důsledku však akorát ztěžuje život uživatelům, kteří si software zakoupili legálně. Vlastnictví softwaru zároveň způsobuje jeho menší rozšíření, nulovou flexibilitu, zbytečnou nadprodukcí nového softwaru, který by v případě otevřeného kódu mohl být pouze mírně upraven pro potřeby uživatele (celý vývoj trhu se softwarem se tak několikanásobně

⁸ Zakladatel hnutí svobodného softwaru Stallman (2010, s. 83) pojem open source neuznává, neboť nevyjadřuje „svobodu“, která je hlavním motivem a principem celého projektu a zároveň není vhodný pro šíření myšlenky a marketing, jelikož se soustředí výhradně na technickou stránku věci.

⁹ Copyleft je alternativní autorskoprávní licence, navržená Richardem Stallmanem, mimo jiné zastřešující několik dílčích licencí, pod nimiž vznikají např. programy projektu GNU. V jeho rámci je možné volně vytvářet z originálu odvozená díla za předpokladu, že budou také publikována pod licencí copyleft.

zpomaluje) a nemožnost se z kódu původního autora cokoliv přiučit a rozvinout vlastní schopnosti. V neposlední řadě také vyvolává nedobré vztahy mezi lidmi, kdy si každý hlídá svoje dílo a „nepůjčí“ ho svému kolegovi, aby mu pomohl, přičemž pokud to uděláte vy, tak se stáváte pachatelem zločinu. Svobodný software naopak podporuje spolupráci mezi lidmi, uživatelé a autoři se od sebe navzájem učí, pomáhají si a spolupracují při tvorbě něčeho, na čem většinou mají i jiný zájem, než pouze ekonomický.

Ani financování softwaru, resp. platy programátorů nemusí být nutně řešeny skrz softwarové firmy (Stallman, 2010, s. 52). Mnohé hardwarové firmy potřebují vyvíjet vlastní software na míru, popř. i samotná implementace svobodného softwaru do různých provozů často vyžaduje zásah programátora (který má možnost upravovat kód velmi usnadněnou práci), případně se i dost programátorů svobodného softwaru živí prodáváním doplňkových služeb k programům (technická podpora, fyzické nosiče, ...).

Základní důvody výhodnosti svobodného softwaru tedy jsou:

- širší uplatnění každého zveřejněného programu (ať už možnostmi, nebo počtem uživatelů);
- možnost přizpůsobení programu momentálním potřebám bez nutnosti začínat úplně od začátku;
- efektivnější vzdělávání programátorů;
- eliminace duplicitní práce.

Obecné argumenty kritiků jsou pak například tyto (CoreDNA, 2009)¹⁰:

- omezená technická podpora;
- slabší uživatelská přívětivost, dostupnost a funkčnost;
- v určitých případech chybí záruka řádného zabezpečení softwaru;
- často není kompatibilní s jiným, proprietárním softwarem.

Mezi nejčastější kritiky open source patřila v minulosti zejména společnost *Microsoft*. Zajímavostí však je, že roku 1998 unikly na veřejnost firemní utajované dokumenty, nazývané *Halloween Documents*, jež posléze zveřejnil i s komentářem Eric S. Raymond na svých

¹⁰ Detailní shrnutí všech pro a proti open source i s návrhy na případná řešení je k nalezení na webu Northwest Educational Technology Consortium: http://www.netc.org/openoptions/pros_cons/comparing.html.

webových stránkách (Raymond, 1998). Z dokumentů vyplývá, že Microsoft vnímá open source jako výbornou ideu a tudíž i nebezpečnou konkurenci, což je zcela v protikladu s jejich negativními prohlášeními, často vydávanými na adresu svobodného software.

Alternativní pohled na problematiku přinesl Eric S. Raymond se svým dílem *The Cathedral & The Bazaar* (Katedrála a tržiště) z roku 2000. Na rozdíl od Stallmana (pozn. č. 8) naopak vymyslel a propaguje pojmenování *open source* oproti *svobodnému software* (Raymond, 1998). Důvodem je jasnější pojmenování, neboť slovo *free* evokuje kromě svobody také, že by software měl být zadarmo. To řadu lidí mate a navíc od používání otevřených kódů tím odrazuje i větší korporace.

Raymond (2000) srovnává na příkladu úspěšného open sourceového e-mailového klientu *Fetchmail* dva modely vývoje otevřeného softwaru:

- katedrála – zdrojový kód je přístupný pouze po vydání konečné verze, během vývoje je uzavřený pro skupinu vývojářů (používá většina komerčních i nekomerčních autorů);
- tržiště – během celého procesu tvorby je zdrojový kód přístupný veřejnosti a kdokoliv se může do jeho vývoje zapojit a vyjádřit se k němu (např. vývoj Linuxu a právě Fetchmailu).

Raymond se soustředí zejména na vyzdvihnutí praktické stránky vývoje otevřených programů – popisuje a rozvíjí specifika kolaborativní spolupráce a nejlepší způsoby jak ji zvládnout. Zároveň definuje, jak by měl ideální otevřený program vypadat, aby byl použitelný a srozumitelný i pro další uživatele a autory. Hlavním závěrem studie nicméně je, že model *tržiště* je pro vývoj softwaru daleko přínosnější, neboť chyby v kódu jsou odhaleny daleko rychleji (více očí více vidí) a s daleko menším úsilím než v případě *katedrály*.

Celkově se dá říct, že idea svobodného softwaru je jedním z hlavních faktorů, který stál u zrodu současných pirátských hnutí, a principy, které se za ní skrývají, jsou do značné míry totožné s těmi pirátskými. Jedná se jak o samotnou filozofii (přístup k informacím pro všechny bez rozdílu), tak o ekonomické modely (nespoléhat se na výdělek pouze díky autorství, ale poskytnout přidanou hodnotu), nebo o používání alternativních možností k autorskému právu.

2.1.5 Open access

Open access (česky *volný*, či *otevřený přístup*) je model vědecké komunikace existující již od 60. let 20. století, ale zažívající rychlý rozvoj zejména s masovým rozšířením internetu v 90. letech. Open access literatura je dostupná digitálně, zdarma a obvykle bez výraznějšího autorskoprávního omezení – to vše v prostředí sítě internet.

Většina vědeckých časopisů obvykle neplatí za články autorské odměny (Suber, 2012), autoři proto při volném zveřejnění netratí na ziscích. Samotné vydávání otevřené vědecké literatury, ač je často levnější, není zdarma, existují tak dva modely open access publikace, resp. jejího financování:

- Open access archivy, či repozitáře (*zelený open access*) – obvykle obsahují nerecenzované preprinty¹¹, které schválení autoři mohou volně publikovat, některé archivy pak autorům dovolují zveřejnit i schválené postprinty (finální verze dokumentu, obvykle i s recenzí). Náklady na jejich provoz jsou minimální, v podstatě veškerou činnost si dělá autor sám, jako software pro informační systém pak je většinou použit vybraný *open source*, tudíž také v podstatě bez nákladů. Diskový prostor pak většinou zajišťuje spřátelená organizace (např. univerzita), popř. je jinak sdílen s recenzovaným open access časopisem. Interoperabilitu mezi archivy zajišťuje *Open Archive Initiative*, nezisková organizace zajišťující výměnný protokol OAI-PMH, předmětové hesláře a celkovou koordinaci všech otevřených archivů, aby umožnila jejich univerzální prohledávání.
- Open access časopisy (*zlatý open access*) – v podstatě tradiční recenzované vědecké časopisy, pouze s tím rozdílem, že jsou zpřístupněny volně. Ty už mají náklady na provoz citelnější, nicméně hledají jiný způsob financování, než je zpoplatnění samotných článků. Častým způsobem je získání prostředků od univerzity, či jiné soukromé organizace, popř. náklady na publikaci článku může uhradit samotný autor (nebo jeho zaměstnavatel). Některé open access časopisy profitují z reklam, jiné nabízejí placené doplňkové služby, nebo jinou přidanou hodnotu k samotnému článku.

¹¹ Preprint = předběžný dokument zpřístupňující určité dílo nebo jeho zkrácenou verzi před jeho připravovaným vydáním či zveřejněním (např. referát na konferenci). Bývá rozmnožen v malém počtu exemplářů a distribuován uzavřenému okruhu zájemců. (KTD, 2009)

Celkovým cílem open access není zničit klasické časopisy, ale naopak k nim vybudovat co nejkompexnější alternativu volně dostupné studijní literatury. Často tak poskytuje prostor autorům, kteří by se se svým tématem u komerčních vydavatelů neprosadili a tím zajišťuje i všem čtenářům bez rozdílu přístup k těmto informacím.

Výzkum helsinské ekonomické univerzity z roku 2010 (Björk, 2010) pak ukázal, že více jak 20% veškeré vědecké literatury na internetu se dá definovat jako open access. Tento poměr přitom dlouhodobě narůstá a brzdí ho pouze neznalost velké části akademických pracovníků, kteří o možnosti otevřeně publikovat nemají dostatek informací.

2.1.6 Do it yourself

Kultura do it yourself (DIY – v překladu *udělej si sám*) také vykazuje některé společné znaky s ideologií pirátů. Jedná se o tvůrčí způsob života založený původně na samostatných domovních úpravách a různých tvůrčích domácích pracích¹² (vyšívání, tvorba šperků...), ale díky internetu a snadnou možnostmi sdílení se rozšířil i na intelektuální tvůrčí činnost – např. vzdělávání¹³, tvorba hudby¹⁴, či programování¹⁵.

Hlavními principy DIY kultury pak jsou soběstačnost (dokážu se obejít bez pomoci placeného profesionála), nezávislost (na státních i komerčních institucích, např. při distribuci svých výrobků), vzájemná spolupráce a volnost kreativity.¹⁶

2.1.7 Lawrence Lessig: Svobodná kultura

Lawrence Lessig (nar. 1961) je americký politický aktivista a profesor na Harvardské univerzitě (fakulta práva), jehož stěžejní dílo *Free culture (Svobodná kultura)* z roku 2004 v podstatě předznamenalo vznik veřejně aktivních pirátských hnutí, jak je známe dnes.

¹² Např. Instructables, jedna z největších komunit, zaměřená na tvorbu dekorativních či praktických předmětů: <http://www.instructables.com/>.

¹³ Na internetu je k vidění spousta volných vzdělávacích projektů, asi nejvíce rozšířeným však je mezinárodní projekt Wikipedie, otevřená encyklopedie: <http://www.wikipedia.org>.

¹⁴ Nejznámějším příkladem je freetekno, silná hudební subkultura založená na principech DIY, web české komunity zde: <http://www.freetekno.cz/>.

¹⁵ Typickým příkladem DIY programování je kolaborativní open source, největší známou komunitou pak je web SourceForge: <http://www.sourceforge.net/>.

¹⁶ V případě dalšího zájmu o téma kultury Do it yourself doporučuji prostudovat knihu Koziell and Brass, 1997.

Již jeho předchozí kniha, *Code and other laws of cyberspace* (1999, *Kód a další zákony kyberprostoru*) přichází se zajímavými tvrzeními, neboť implikuje že samotný počítačový program (respektive jeho zdrojový kód) funguje jako jistá forma zákona a tudíž není možné v digitálním prostředí prosazovat tradiční legislativu, neboť právě specifika kódu zcela mění technologii a možnosti např. kopírování dat. Z toho důvodu je autorský zákon v kyberprostoru prakticky nepoužitelný a měl by být modernizován.

Svobodná kultura vznikla jako reakce na soudní proces z roku 2002, jehož se Lessig zúčastnil, který zpochybňoval ústavnost nového zákona o copyrightu (Copyright Term Extension Act), zpětně zvyšujícího dobu jeho působnosti až na 120 let¹⁷.

Lessig v knize rozvíjí myšlenku, že kopírování stojí za veškerým lidským pokrokem, ať už technickým nebo kulturním a jistý druh pirátství tudíž provázel společnost odnepaměti a dnešní zákony tento pokrok do značné míry zpomalují, neboť místo svobodné kultury vyvolávají „kulturu povolení“, tzn. společnost, ve které člověk vždy potřebuje svolení původního autora, než jeho vynález nějakým způsobem inovuje ku prospěchu veřejnosti. Tím mají držitelé práv v rukou v podstatě neomezenou moc, často nezávislou na vlastní kreativitě a invenci (Lessig, 2004, s. 1). V návaznosti na to se zabývá aplikací a udržitelností autorského práva v prostředí internetu (ovšem pouze v kontextu amerického právního systému) a nabízí případnou modernizovanou alternativu k současnému copyrightu.

Základní vybrané poznatky a tvrzení pak jsou následující:

- pojmenování „pirátství“ je nepřesné a zbytečně negativně vnímáno, neboť internetoví piráti sdílením děl bez nároku na odměnu rozšiřují kulturu a tím povzbuzují kreativitu a nepřímo tak vytvářejí nové hodnoty (na rozdíl od námořních pirátů, kteří bez náhrady kradou a pouze pro vlastní obohacení). Zároveň zpochybňuje celý koncept ušlých zisků¹⁸, který zejména při snadnosti stahování v digitální době nelze aplikovat (s. 18);
- autorský zákon, jak je užíván v dnešní době, limituje přirozenou kreativitu a zároveň slouží jako průmyslový nástroj pro boj s konkurencí a pro neomezený přísun peněz korporacím (včetně paradoxních případů, jako je soud se skauty, zpívajícími chráněnou píseň u táboráku) (s. 19). ;

¹⁷ Plné znění zákona dostupné zde: <http://www.loc.gov/copyright/legislation/s505.pdf>.

¹⁸ Jedná se o předpoklad, že například každý, kdo si stáhl film, by na něj jinak šel do kina. Počet stáhnutí se tedy vynásobí průměrnou cenou lístku a výsledná částka je prezentována jako „ušlý zisk“, jež je odsouzený následně povinen uhradit.

- odmítá rozšířený právní koncept Rochelle Dreyfusové „*jestliže hodnota, pak nárok*“ (s. 18) (jestliže existuje hodnota, existuje i někdo, kdo na ni má nárok), protože kdyby tento výrok platil, pak samotná technologie filmu, hudebních nahrávek a kabelové televize vznikla na základě „pirátství“. Všechny tyto vynálezy totiž vznikly na základě využití a inovací používaných technologií bez svolení původního autora – věc dříve zcela přirozená, dnes většinou žalovatelná (s. 53). Dnes již takto svobodné části kultury téměř nenajdeme, neboť na každou hodnotu si někdo činí nárok (s. 29);
- existuje jak dobré, tak špatné pirátství a úkolem legislativy by mělo být najít rovnováhu mezi těmito dvěma možnostmi a nedělat zbytečné generalizace, které akorát poškozují společnost (s. 66);
- „duševní vlastnictví“ je těžko uchopitelný pojem, který má do skutečného vlastnictví poměrně daleko – je rozdíl vzít někomu myšlenku a vzít někomu auto, ačkoli legislativa hovoří jinak (s. 65);
- vláda svým přístupem podporuje společnosti, které se nedokázaly adaptovat novým technologiím a tím brání jejich rozvoji (s. 128);
- samotná tvorba kopií by neměla v současné době být předmětem trestů za porušení autorských práv, zejména při tom, jak snadné a samozřejmé dnes kopírování je (s. 107).

V závěru (s. 188-200) přináší Lessig několik návrhů, jak situaci případně zlepšit. Z hlediska obecných pirátských principů jsou nejdůležitější následující dva:

1. **Více formalit** – nyní nabývají autorská práva k dílu autorovi automaticky („přiděluje“ mu je stát), Lessig navrhuje, že by se o přidělení copyrightu muselo požádat, musel by být v díle jasně označen (jinak by bylo dílo volně k užívání). Registrace by byla na omezenou dobu a společně s dalším prodloužením by byla za malý poplatek. Systém by se tedy podobal např. současnému systému patentů.
2. **Kratší lhůty** – nepřichází sice s konkrétní délkou ochrany, ale spíše s obecnými podmínkami, na jejichž základě by měla být určena – ať je pouze tak dlouhá, aby podporovala kreativitu, ať je hranice jasně definována a ať se dá na požádání a za poplatek lhůta prodloužit.

Jak jsem popsal výše, Lawrence Lessig ve *Free culture* jako jeden z prvních odborníků důkladně analyzoval pirátství v historii lidstva jako veskrze pozitivní a především přirozenou věc. Tím zároveň i zpochybnil negativní konotaci slova „pirátství“ (nebo spíše vyzdvihl jeho absurditu), čímž dal pirátskému hnutí v podstatě název¹⁹.

2.1.8 Electronic Frontier Foundation

Electronic Frontier Foundation (*Nadace elektronického pohraničí*²⁰), je americká nezisková organizace a jedna z prvních veřejně vystupujících, jež hájí občanská práva a svobody v prostředí internetu.

Organizace byla založená v červenci 1990 jako reakce na sledování počítačů, na nichž se vyskytl podezřelý dokument, americkou tajnou službou (Electronic Frontier Foundation, 2012). Jednomu ze sledovaných, Stevu Jacksonovi, který působil jako spisovatel a autor deskových her, byl tajnou službou zabaven počítač s veškerým příslušenstvím a všemi soukromými i pracovními daty. Důvodem bylo, že po internetu sdílel příručku pro hru *GURPS*, obsahující „návod, jak se stát hackerem“, ovšem pouze v herním prostředí, nikoli doopravdy. Jackson se přesto dlouho nemohl svého počítače dočkat, nicméně poté co mu byl navrácen zjistil, že veškerá jeho data (např. rozepsané knihy), včetně osobní e-mailové korespondence, byla otevřena. Marně se snažil domoci svých občanských práv, ale téměř nikdo jeho problému nerozuměl – proto dva počítačovní odborníci, John Perry Barlow a John Gilmore, společně založili EFF a šli s Jacksonem do soudu proti americké tajné službě. Díky této žalobě soud poprvé v historii uznal, že elektronická komunikace zasluhuje stejnou ochranu jako např. telefonáty a případ se tak stal významným milníkem ve vývoji internetového práva.

V ustavujícím prohlášení nadace (Electronic Frontier Foundation, 1990) byly definovány její čtyři hlavní mise:

- šířit osvětu a vzdělání mezi veřejnost, aby se rychleji naučila chápat a využívat možnosti plynoucí z rozvoje informačních technologií;
- šířit osvětu i mezi zákonodárce, aby přicházeli se zákony lépe umožňujícími a urychlujícími adaptaci společnosti na nové technologie;

¹⁹ Paradoxem je, že po „boomu“ pirátských stran po světě se k jejich působení a zejména názvu vyjádřil spíše skepticky – údajně ze strachu, že veřejnost stále vnímá pojem pirátství příliš negativně a nenajde si tak cestu k základním myšlenkám hnutí (Jones, 2008).

²⁰ Volný překlad.

- zvýšit povědomí veřejnosti o problémech plynoucích z vnímáním občanských práv v prostředí internetu (elektronických komunikačních technologií) a podpořit případné poškozené uživatele v boji za jejich práva;
- podpořit rozvoj nových technologií usnadňujících užívání počítačů.

Roku 1996 napsal zakládající člen John Perry Barlow *Deklaraci kyberprostoru*, která se brzy stala jedním ze stěžejních dokumentů mnoha aktivistů na poli internetu²¹.

EFF v současnosti zaměstnává několik advokátů, vývojářů, mediálních expertů a mnoho dalších dobrovolníků a angažuje se jak na poli právním, tak vzdělávacím, kdy pro propagaci svých myšlenek využívají zejména sociální sítě.

2.2 Konkrétní principy pirátství

V této kapitole představím konkrétní principy a kroky, které členové pirátského hnutí zastávají, ať už na základě teoretické literatury a kořenů uvedených v předchozí kapitole, tak na konkrétních prohlášeních pirátských stran nebo jejich jednotlivých představitelů.

2.2.1 Svobodný přístup k informacím

Dle názoru mnoha odborníků patří právo na svobodný přístup k informacím mezi základní lidská práva v demokratické společnosti (Mathiesen, 2008). Tento názor pak potvrzují i legislativy vyspělých zemí, jež ho v sobě mají zakotveny²². Kromě formální záruky je však důležitá také *kvalita* poskytované informace a snadnost přístupu k ní. V rámci zlepšování státní politiky v tomto směru je třeba zvyšovat informační gramotnost populace a především její zájem o vyjádření, vlastní svobody a znalosti. Bez řádného přístupu k informacím a schopnosti je využívat se totiž do značné míry omezují i další lidská práva – jedním z jejich základů je totiž *vědět, jaká práva mám*.

²¹ Originální text Deklarace kyberprostoru k vidění na stránkách EFF: <https://projects.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html>.

²² Více k legislativě viz kapitola 3 Informační politika.

Piráti chtějí této svobody docílit naprostou transparentností státní správy (Deklarace principů, 2012) s maximálním využitím informačních technologií. Modelovým příkladem je švédské pojetí, kde má každý právo si vyžádat jakýkoliv dokument z jakéhokoli úseku státní správy bez prokazování totožnosti.

2.2.2 Síťová neutralita

Net neutrality, či *network neutrality*, česky síťová či internetová neutralita je princip fungování počítačových sítí. Dle něj by měla být zaručena naprostá rovnoprávnost mezi všemi servery, platformami a jinými obsahovými a technickými součástmi sítě (Wu, 2003). Zároveň vylučuje jakékoliv zásahy státního aparátu do přístupu k webu. V případě porušení tohoto principu by například mohlo dojít k tomu, že by uživatel neplatil pouze paušální poplatek poskytovateli připojení, ale platil by zvlášť za samotné připojení, za přenos dat jednotlivými kabelovými svazky (každý by mohl fyzicky vlastnit někdo jiný) a nakonec podle majitelů jednotlivých serverů by platil i zvlášť za přístup k nim (podobný model jako u kabelové televize). Typickým příkladem státního zásahu jsou pak různé národní firewally²³.

Všechny tyto situace jsou pro piráty nepřijatelné a snaží se tak ve svých zemích působnosti síťovou neutralitu uzákonit. První evropskou zemí s tímto zákonem se v květnu 2012 stalo Nizozemsko (Daalen, 2012)²⁴.

2.2.3 Ochrana soukromí

Kromě základních svobod v tomto ohledu, jako je právo se anonymně shromažďovat, se piráti soustředí zejména na ochranu soukromí na síti. Je pro ně jedním z primárních cílů zamezit sledování občanů státem – v informační společnosti toho lze dosáhnout uzákoněním práva na anonymitu při elektronické komunikaci (Uppsalská deklarace, 2011). Elektronická komunikace a pohyb po síti by se tak měly zákonem explicitně pozvednout na stejnou úroveň jako jsou písemné dopisy a stát se tudíž součástí zákona o listovním tajemství (Deklarace principů, 2012). To platí jak pro zásahy do soukromí ze strany státu, tak ze strany např. zaměstnavatelů.

²³ Příkladem je známý čínský firewall, popř. plánované blokování zahraničních sázkových stránek v České republice.

²⁴ Hlubší analýza tématu síťové neutrality na serveru Lupa.cz: <http://www.lupa.cz/clanky/sitova-neutralita/>.

Jedná se o další z důvodů, kvůli kterým je nepřijatelná existence národního firewallu, popř. seznam zakázaných stránek, či souborů šířených po síti internet (např. dětské porno). Pro uplatňování takto univerzálního pravidla je totiž nutné sledovat *veškerou* internetovou komunikaci (tzn. rozšifrovat každé spojení) a následně ji analyzovat, zdali nedochází k porušení zákona. Sledování internetové komunikace konkrétního uživatele je možné pouze na soudní příkaz a při důvodném podezření ze spáchání trestného činu. Lze použít paralela z tradičního poštovního prostředí, kdy by se otevíral každý balíček na poště, aby se zjistilo, zdali neobsahuje nějaký nelegální obsah. Proti takovému „otevírání“ datových paketů piráti vehementně bojují.

Zasazují se také o zrušení směrnic o uchovávání osobních údajů (Deklarace principů, 2012).

2.2.4 Modernizace autorského práva

Jedním z hlavních principů a cílů pirátského hnutí po celém světě je adaptace autorských zákonů (či kopírovacího monopolu) na moderní informační technologie.

Piráti jsou toho názoru, že velké korporace zneužívají současné autorské zákony k tomu, aby uměle na trhu udržovaly zastaralé obchodní modely, které při vývoji nových komunikačních technologií nemají téměř žádný význam. Je zde zároveň riziko, že státy tohoto stavu mohou zneužívat k co největšímu omezení volného sdílení informací a znalostí, čímž si upevní svou moc. Tyto tradiční ekonomické modely, patrné zejména v hudbě (autor – nahrávací studio – distributor), podporují „výrobce“ na úkor autorů a tím sílu peněz na úkor kreativity. Přitom nutnost mezičlánků při produkci kultury s dnešní snadností sdílení dat po internetu zcela mizí a autoři tak mohou publikovat samostatně, svobodněji, s menšími náklady a především s vyššími odměnami za každý nákup (obchodní modely podrobněji rozvádí Cosstick, 2009).

Všeobecně se piráti s náhledem na současný stav a fungování autorského práva ztotožňují s tím, který na odborné scéně reprezentuje Lawrence Lessig²⁵ (Engström, 2008). Stejně tak souhlasí s jeho návrhy na aktualizaci práva.

Další konkrétní principy na toto téma pak uvádí Engström (2008):

- zachovat osobnostní práva – autor by měl být vždy uváděn a ani volné užití díla nikoho neopravňuje k tomu, aby si jej přivlastnil za své;

²⁵ Viz kapitola 2.1.7 Lawrence Lessig: Svobodná kultura.

- volné nekomerční užití – pokud budeme chtít poslat manželce básničku, nebo kamarádovi vypálit CD, nemělo by se podobné jednání ze zákona postihovat²⁶;
- základní doba kopírovacího monopolu by měla být 5 let;
- vytváření odvozených děl by mělo být ze zákona implicitně povoleno;
- zákaz Digital Rights Management (DRM)²⁷, neboť často omezuje možnosti zákazníků i v činnostech, na které mají ze zákona právo.

Mezi nejdůležitější dokumenty, definující a prosazující svobodu užívání děl patří Manifest volné tvorby, *Public Domain Manifesto*, publikovaný pod hlavičkou neziskové organizace Communia (2010). Pod manifest se může kdokoli podepsat a tím vyjádřit své ztotožnění s názory v něm uvedenými. Text podporuje šíření volných děl (ať už uvolněných samotnými autory, nebo s vypršenou ochrannou lhůtou) a definuje pravidla jejich správného užití. Zároveň propaguje použití alternativních autorských licencí (Creative Commons²⁸, Copyleft²⁹).

Nové a inovující myšlenky, které manifest přináší, jak na poli volných děl, tak obecně autorskoprávním, jsou například tyto:

- majitel digitální kopie volného díla by měl mít právo s ní nakládat zcela svobodně – šířit ji, upravovat či reprodukovat;
- volné dílo nesmí omezovat jiné doplňující smlouvy nebo ochranné technické prostředky;
- změna rozsahu autorské ochrany nesmí být aplikována retroaktivně;
- další velké množství principů a doporučení, které ovšem přímo nesouvisí s tématem této práce, nýbrž především se samotnou publikací volných děl.

²⁶ Ještě v 80. letech byl kopírovací monopol v podstatě zaměřen pouze na komerční užití, přičemž se paradoxně posunul opačným směrem v momentě, kdy je naopak sdílení dat mezi lidmi zcela běžné a jednoduché.

²⁷ Souhrnný pojem pro technologické pomůcky obsažené v autorsky chráněných elektronických souborech, které mají za úkol zabránit některým úkonům a manipulacím se soubory (např. kopírování, přehrání na jiném zařízení, omezení kvality či délky přístupu). Často je k vidění u hudby, eknih, počítačových her i filmů. Více informací na toto téma např. na serveru Lupa.cz: <http://www.lupa.cz/n/drm/>.

²⁸ Organizace provozující licenční schémata s řadou jasně definovaných možností, jak může autor určit užití díla veřejností. Oficiální informační web české odbočky: <http://www.creativecommons.cz/>.

²⁹ Viz kapitola 2.1.4 Svobodný software

Někteří piráti se vedle výše zmíněného také zasazují o zrušení institutu patentů a v odvětví výzkumu a vývoje co největší mírou využívat principů *open access* a *open source* (Deklarace principů, 2012).

3 Informační politika

V této kapitole se budu zabývat obecnou charakteristikou informační politiky a jejích základních součástí pro potřeby lepšího porozumění následného popisu konkrétních sledovaných problematik pirátství v jednotlivých zemích.

Termín informační politika je sám o sobě poměrně vágní. TDKIV³⁰ ho definuje jako

„Strategii vytváření podmínek, cílů a priorit v oblasti informačních procesů zejména zdokonalováním informačních technologií, kterou se má dosáhnout zlepšení kvality života občanů, úrovně státní správy a podnikatelské sféry na úrovni národní (státní), regionální nebo celosvětové.“

Historicky však prošlo užívání tohoto pojmu značnými proměnami (Braman, 2011). Postupnou změnu vnímání způsobila zejména transformace společnosti z industriální na informační. Například během první světové války se v USA „informační politikou“ nazývala propagandistická činnost, po 2. světové válce se pak v ČSSR zřídilo Ministerstvo informací a osvěty, taktéž plnící ideologické úkoly státu. Pokud však vezmeme informační politiku jakožto nástroj demokratického státu, je jeho záběr nesmírně široký. Braman jej definuje následovně:

„Informační politika je složena ze zákonů, nařízení, postojů státu a dalších rozhodnutí a praktik s celospolečenským vlivem – včetně tvorby, zpracování, přenosu, přístupu a užití informací.“

Jak do americké, tak do české definice můžeme zahrnout nepřeberné množství vládních politik, strategií a zákonů. Obvyklé oblasti těchto politik však jsou transparence a šíření vládních informací, telekomunikace, mezinárodní komunikace, ochrana osobních údajů, ochrana intelektuálního vlastnictví, informační technologie ve státní správě, počítačová kriminalita, informační vzdělávání a politika knihoven.³¹

³⁰ Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy. (KTD, 2009)

³¹ Členěním a historií informační politiky se blíže zabývá Vlasák, 2001.

Pro potřeby této bakalářské práce budu sledovat zejména informační politiky a významné události týkající se svobodného přístupu k informacím, duševního vlastnictví (primárně autorského práva) a ochrany osobních údajů s případným přesahem do politiky komunikační. Důvodem je, že v těchto oblastech se pirátské strany nejčastěji angažují, jedná se o veřejnosti často diskutovaná témata a jsou i nejrelevantnější k základním pirátským principům.

V následujících kapitolách tyto politiky blíže definuji.

3.1 Právo na přístup k informacím

Jedná se o nařízení, na jehož základech má jakýkoliv občan právo na přístup k jakékoliv informaci držené státem, resp. povinnost veřejných orgánů informovat o své činnosti (Kalamár, 2008). V rámci jednotlivých uzákonění jsou určeny případné podmínky, proces získávání či výjimky z pravidla. Základem však je, že každá žádost musí být zpracována a žadatel nemusí uvádět důvod žádosti o informace. Výjimkami bývají např. tajné informace, osobní údaje, průmyslové vlastnictví a jiné obchodní či majetkové důvěrnosti.

Svoboda přístupu k informacím je zaručena základními demokratickými dokumenty (první: Všeobecná deklarace lidských práv OSN, 1948), v Česku konkrétně Listinou základních práv a svobod (Česko, 1992), článek 17:

„(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny. (...) (3) Cenzura je nepřípustná. (...) (5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti.“

V rámci Listiny základních práv a svobod je také definován princip důkazního břemene, které je vždy na straně poskytovatele informací. Ten se tak nemůže žadatele ptát na důvod žádání informace a je případně na něm, aby nezvratně dokázal, že na informaci žadatel nemá nárok, popř. že ji hodlá využít nelegálním způsobem.

Kromě základních dokumentů je pak tato politika v mnoha zemích ustanovena a zpřesněna národními, či místními zákony (např. státy USA). První zemí s vlastním zákonem definujícím svobodu přístupu k informacím bylo v roce 1766 Švédsko, dnes už má vlastní zákony tohoto typu více než 80 zemí.³² (The World's First Freedom of Information Act, 2006) Konkrétní dopad těchto zákonů a informační politiky se pak projevuje například mírou transparentnosti

³² Aktualizovaný seznam zemí a jejich konkrétních legislativ orientačně k nahlédnutí např. zde: http://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_of_information_legislation.

veřejných financí, zveřejňováním národních a mezinárodních dokumentů a smluv, možností přístupu ke svým údajům na úřadech apod. V Česku tuto politiku reguluje *zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím*.

3.2 Duševní vlastnictví

Pojmem duševní vlastnictví rozumíme nehmotné výsledky lidské (tvůrčí, intelektuální) činnosti, uplatnitelné na trhu. (Co je duševní vlastnictví, 2009)

Historicky se první koncepty podobné modernímu pojetí objevily již v 16. století v židovském právu (Schneider, 2010), ačkoli nešlo o *vlastnictví* autora, nýbrž spíše o dočasný monopol určitého vydavatele na vydávání daného díla. V dalších letech se postupně rozvíjelo právo autorské a patentové, částečně již za doby královny Alžběty I. a posléze zejména v 18. století. (Mosoff, 2001) Na konci 19. století vznikaly první mezinárodní dohody (Pařížská a Bernská úmluva), které daly posléze vzniknout ženevské Světové organizaci duševního vlastnictví (WIPO)³³ dne 14. července 1967. Tato organizace, pracující pod záštitou OSN, má v oblasti duševního vlastnictví úlohu zejména metodickou (definice, trendy uplatňování práv) a organizační (tvorba a zprostředkování mezinárodních smluv, komunikace mezi členy, právní poradenství). V současnosti má organizace 185 členů³⁴ a spravuje 24 smluv³⁵.

Dle zakládací listiny WIPO se pojem „duševní vlastnictví“ uplatňuje a dělí na:

- literární, umělecká a vědecká díla;
- vystoupení umělců, jejich záznamy a přenosy;
- vynálezy ve všech oblastech lidského poznání;
- vědecké objevy;
- průmyslové metody;
- obchodní značky, jména, loga společností;
- ochrana proti nekalé soutěži;
- všechna další práva spojená s duševní činností na poli průmyslu, vědy, literatury a umění.

³³ Oficiální název World intellectual property organization.

³⁴ Kompletní seznam zemí k nahlédnutí na oficiálním webu WIPO: <http://www.wipo.int/members/en/>.

³⁵ Kompletní seznam smluv k nahlédnutí na oficiálním webu WIPO: <http://www.wipo.int/treaties/en/>.

Základní dělení pak probíhá na autorská práva a průmyslové vlastnictví (Co je duševní vlastnictví, 2009).³⁶

Autorská práva se vztahují na umělecká díla a autor je nabývá automaticky zveřejněním díla, není tudíž povinen se kdekoliv registrovat. Pro komplexnější autorskopravní ochranu nicméně autor má možnost své dílo registrovat u příslušných agentur, popř. dát k dispozici kolektivním správcům.

Průmyslové vlastnictví se vztahuje na vynálezy, průmyslové metody, vzory, obchodní jména aj. Zejména se tedy jedná o systém patentů. Vymáhání průmyslového vlastnictví je podmíněno registrací požadované věci. Zákony autorské i o průmyslovém vlastnictví mají tzv. *teritoriální charakter* – platí pouze na území státu, kde bylo dílo vytvořeno / zaregistrováno. Dodržování autorského práva v cizině tak zajišťují mezinárodní smlouvy, popř. úřady.

Politika státu v oblasti duševního vlastnictví je pak definována podobou autorského a jemu příbuzných zákonů (v Česku *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech a zlepšovacích návrzích a jině*), vládními strategiemi vymáhání těchto zákonů a bilaterálními/multilaterálními smlouvami s jinými zeměmi, organizacemi či soukromými korporacemi.

3.3 Ochrana osobních údajů

Rámcem informační politiky v oblasti ochrany osobních údajů³⁷ je poměrně široký. Jeden z běžných a komplexních výkladů je: *„Aktivity směřující k zamezení neoprávněnému přístupu k osobním údajům a k zaručení jejich spolehlivosti a bezpečnosti vyloučením neoprávněných modifikací a zničení, ke kterým by mohlo dojít zejména při shromažďování, zpracování a uchovávání osobních údajů v informačních systémech. Cílem je zaručení ochrany soukromí a osobního života subjektu údajů. Zpravidla je upraveno zákony jednotlivých zemí, které stanoví práva subjektů osobních údajů a povinnosti jejich správců a zpracovatelů včetně případných sankcí.“* (KTD, 2009)

³⁶ Druhým základním dělením práv duševního vlastnictví je dělení na práva osobnostní (daná, nepřevoditelná) a majetková (převoditelná, komerčně využitelná). V tomto případě jde však spíše o studijní předmět práva, pro potřeby této práce ho nebudu více rozvádět.

³⁷ Osobním údajem je jakákoliv informace týkající se určené nebo určitelné fyzické osoby, k níž se osobní údaje vztahují. Tato se považuje za určenou nebo určitelnou, jestliže lze fyzickou osobu přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro její fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu. (§4, písm. a) zákona č. 101/2000 Sb. O ochraně osobních údajů)

V širším kontextu však můžeme mluvit o ochraně osobnosti, popř. dokonce o ochraně soukromí – pak se nám do zorného pole dostává i problematika jako je ochrana cti a důstojnosti, osobnostní autorská práva, komunikační soukromí, nebo až osobní svoboda či svoboda projevu.

Hranice všech těchto problematik se v mnoha případech prolínají, hlavním okruhem mého zájmu nicméně zůstává ochrana osobních údajů tak, jak je definována v TDKIV, resp. české legislativě (*zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů*). Tento koncept se více či méně dotýká zejména údajů zdravotních, finančních a soukromé komunikace (klasické i online).

Může se stát, že dojde ke kolizi např. některého zákona o svobodě informací a zákona o ochraně osobních údajů. Konkrétní podoba informační politiky v této oblasti u jednotlivých států se tak často odvíjí, kromě samotné podoby jejich zákonů, také často od interpretace svých vlastních zákonů, popř. jiných podstatných (i mezinárodních) úmluv, a to jak místními zákonodárci, tak samotnými soudy.

3.4 Komunikační politika

Pojmem komunikační politika rozumíme souhrn zákonů a opatření týkajících se budování infrastruktury telekomunikačních a informačních technologií (vysokorychlostní internet, mobilní sítě), rozvíjení nových technologií, využívání elektronické komunikace ve státní správě (e-government, informační vzdělávání), využívání informačních technologií ke zlepšení občanských svobod a pohodlí a v neposlední řadě k efektivnějšímu využití státních financí (Information and Communication Policy, 2012).

Piráti se ve svých programech i touto problematikou pochopitelně zabývají, nicméně vzhledem k techničtější povaze tématu se nejedná o hlavní náplň této bakalářské práce a proto ji zmiňuji pouze okrajově. V mnoha ohledech se však např. vládní strategie a zákony, týkající se komunikační politiky, dotýkají i oblastí jako je zejména ochrana osobních údajů a svoboda přístupu k informacím.

4 Pirátské strany a jejich informační politika

V této kapitole popíšu historický rozvoj vzniku pirátských stran v jednotlivých zemích a jejich konkrétní úlohy, aktivity a problémy, které řeší jak na národní tak na mezinárodní úrovni. Důkladněji pak charakterizují vybrané pirátské strany na základě jejich společenské a politické důležitosti v rámci své země a v rámci celého pirátského hnutí.

4.1 Historie zakládání pirátských stran

První pirátskou stranou byla švédská *Piratpartiet*, založená v lednu 2006 jako reakce na protipirátská opatření, která se ve Švédsku v těch letech prosazovala (Falkvinge, 2011a). Ještě během roku 2006 byly dle švédského vzoru založeny pirátské strany postupně v Belgii, Nizozemsku, Itálii, Francii, Rumunsku, Rakousku³⁸, Polsku, Německu, Španělsku a v jako prvních mimoevropských zemích se začaly formovat také ve Spojených státech amerických a Peru (Pirate Parties International wiki, 2012)³⁹. Česká pirátská strana byla založena v červnu 2009 (Česko, 2011).

Roku 2006 vznikla také mezinárodní sdružující organizace Pirátská internacionála (Pirate Parties International), ale formálně byla založena až 18. dubna 2010 na zakládající konferenci PPI v Bruselu. Jejím cílem je „pomáhat, připravovat, podporovat, rozšiřovat a udržovat komunikaci a spolupráci mezi pirátskými stranami ve světě.“ (Statut Pirátské internacionály, 2010) Podstatným dokumentem pro rozvoj pirátských stran, vzniklým pod hlavičkou PPI, byla *Uppsalská deklarace* z roku 2009, definující společné cíle pirátských stran při volbách do Evropského parlamentu. Obsahovala zejména témata jako copyright, patenty a občanská práva. Šlo o první univerzální myšlenkovou platformu, dávající základ informační politice pirátským stranám napříč Evropskou unií. Dnes je členem PPI celkem 29 pirátských stran a dalších 6 organizací je přidruženo jako pozorovatelé (Pirate Parties International wiki, 2012). Celkem pak nalezneme přes 70 pirátských stran ve více než 40 zemích, ať už oficiálně zaregistrované, nebo pouze veřejně aktivní.

³⁸ Původní Pirátská strana Rakouska zanikla roku 2011, v červenci téhož roku pak byla založena nová, současná. (Pirate Parties International wiki, 2012)

³⁹ Jedná se čistě o data založení, datum samotné formální registrace se u některých stran výrazně liší.

4.2 Švédsko

4.2.1 Kontext založení

Piratpartiet, první pirátská strana na světě, byla založena 1. ledna 2006 podnikatelem v oboru výpočetních technologií Rickardem Falkvingem (International, Piratpartiet, 2012).

Prvním impulsem pro švédské úřady, aby začaly jednat ohledně pirátů, byl příchod Napsteru v roce 1999 (Falkvinge, 2011). Roku 2001 byl založen protipirátský úřad, *Antipiratbyrån*, sloužící k přísnějšímu prosazování majetkových práv k dílům a šíření osvěty napříč obyvateli. Jako reakci na tento úřad založila skupina umělců a jiných kulturně aktivních Švédů tzv. *Piratbyrån*, politické sdružení lobbující v otázkách kopírovací politiky (Miegel and Olsson, 2008). Sami členové se nicméně nedefinovali jako organizace, nýbrž spíš jako neustále živý prostor pro diskuzi a následně prezentující její výsledky veřejnosti⁴⁰. O dva roky později tato skupina spustila *The Pirate Bay*, server určený ke sdílení souborů, založený na protokolu BitTorrent⁴¹. V říjnu 2004 se server provozně osamostatnil, nicméně stále zůstal s *Piratbyrån* myšlenkově i personálně svázán.

Roku 2005 došlo k dalšímu zpřísnění švédského autorského zákona (Falkvinge, 2010).⁴² Hlavní změnou byla definice jakéhokoliv stažení autorsky chráněného obsahu jakožto trestného činu. To vyvolalo značnou nevoli napříč švédskou veřejností, což ovšem nerefletovali političtí představitelé a přiměli tak lidi přímo i nepřímo spjaté s *Piratbyrån*, v čele s Rickem Falkvingem, k založení politické strany, která může přivést debatu do poslaneckých kruhů.

Informační politiky pirátů byly již ustanoveny díky *Piratbyrån*, založení politické strany bylo tudíž spíš technickou záležitostí a jistým posunem. Právě vazby na zmíněné struktury a další důvody⁴³ jsou také důvodem pro volbu (resp. ponechání) názvu Pirátská strana.

⁴⁰ *Piratbyrån* ukončil činnost roku 2010, po smrti jednoho ze zakládajících členů, Ibi Kopimi Botaniho. Důvodem byla jednak jeho nepostradatelnost a také dostatečné zviditelnění pirátské problematiky, což byl hlavní úkol celého projektu (Pirate Bay's Founding Group 'Piratbyrån' Disbands, 2010).

⁴¹ Popis technologie BitTorrent k nalezení např. na serveru Root.cz: <http://www.root.cz/clanky/bittorrent-technologie/>.

⁴² Plné znění zákona (anglický překlad) ke stažení z databáze organizace WIPO: <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=3670>.

⁴³ Falkvinge (2010) mezi další důvody uvádí výborný marketingový potenciál názvu (unikátní a výstižný zároveň), nutnost voliče zamyslet se nad jeho významem a také hrdost na vlastní ideály a tudíž odmítnutí pejorativního nádechu, který v sobě slovo „pirát“ obsahuje.

4.2.2 The Pirate Bay

The Pirate Bay (*Pirátská zátoka*) je server určený ke sdílení souborů přes protokol BitTorrent. K jeho založení došlo v říjnu 2003, k osamostatnění pak v listopadu 2004. Hlavními provozovateli jsou tři mladí Švédové Peter Sunde (veřejný mluvčí), Gottfrid Svartholm (zakladatel) a Fredrik Neij (vystupující pod přezdívkami brokep, anakata a TiAMO).

Motivem založení i volby názvu bylo zejména znechucení nad současným stavem autorského práva, které dle jejich názoru ničí kreativitu a zcela neodpovídá potřebám moderní doby (Norton, 2006). Na svém webu se veřejně přiznávají k pohrdání copyrihtem a uvádějí, že „jakákoliv stížnost od autorskoprávních či jiných organizací bude zesměšněna a veřejně vyvěšena na webu“.⁴⁴ Nebojácné a drzé chování vůči nadnárodním korporacím jim tak získalo mnohé fanoušky, vnímající The Pirate Bay jako družinu Robina Hooda moderní doby, avšak např. podobně sarkasticky laděná korespondence s mužem, který žádal stažení obrázků svých zavražděných dcer, svědčí o přinejmenším rozporuplné povaze představitelů TPB (Bogdan, 2010).

31. května 2006 došlo k policejnímu zásahu, téměř 200 serverů (včetně disků s daty nekomerční organizace *Pirathyrån*) a zatčení tří výše zmíněných administrátorů společně s kontroverzním podnikatelem a sponzorem TPB Carlem Lundströmem (Norton, 2006) kvůli podezření z napomáhání porušování autorských práv. Všichni tři byli po výsledku ještě ten den propuštěni. Zásah byl umožněn právě díky nedávnému přijetí nového autorského zákona, který klasifikoval veškeré stahování autorsky chráněného obsahu za trestný čin (Miegel and Olsson, 2008). Web zůstal mimo provoz po tři dny, než se adminům podařilo shromáždit zachráněné zálohy a zajistit nový hosting v různých zahraničních státech (hlavně pak v Nizozemsku). Nová architektura serverů zaručila, že web ani při dalším policejním zásahu nebude vyřazen mimo provoz. Policejní zásah, jeho následná medializace a protesty veřejnosti přitáhly k serveru pozornost a zvýšily jeho návštěvnost o 100% (Li, 2009). Zároveň se však zvýšilo i všeobecné povědomí o švédské Pirátské straně, které rázem narostla členská základna o tisícovky nových členů.

Případu se ujal státní zástupce Håkan Roswall, soudu posléze předsedal Thomas Norström, který také vydal povolení k policejnímu zásahu v květnu 2006. Po policejním vyšetřování na základě výpovědí a shromážděných důkazů sdělil 31. ledna 2008 Roswall všem čtyřem

⁴⁴ Svěráznou korespondenci s vybranými organizacemi nahrávacího / softwarového průmyslu lze shlédnout zde: <http://thepiratebay.se/legal>.

zainteresovaným pirátům obvinění z porušování autorských práv (Larsson, 2008). Celkem se jednalo o 34 případů porušení copyrightu, z toho 21 se týkalo hudby, 9 filmů a 4 počítačových her. 16. února 2009 pak proběhl první den soudního procesu u stockholmského okresního soudu (*Stockholm tingsrätt*).

Obžalovaní založili svou obhajobu na tom, že na serverech byly uloženy pouze torrentové soubory, tzn. pouze jakási „médiá“, umožňující sdílení dat, zatímco samotná sdílená data měli na svých discích pouze uživatelé The Pirate Bay (Bogdan, 2010). Tato argumentace však neuspěla a po dvou měsících (17. dubna 2009) byl vydán 107-stránkový rozsudek, odsuzující všechny čtyři obžalované k roku ve vězení a k zaplacení náhrad ušlých zisků v celkové výši přes 32 milionů švédských korun (cca 100 milionů Kč)⁴⁵. Tři z odsouzených (bez Gottfrida Svartholma) se ihned na místě proti rozsudku odvolali. Později se odvolali i představitelé nahrávacího průmyslu, kteří požadovali vyšší náhrady ušlého zisku, který údajně soudní kalkulace dostatečně nepokryly (Landes, 2009).

V rámci odvolacího procesu došlo k několikaměsíčnímu odročení, neboť se objevilo podezření na podjatost soudce Thomase Norströma (Poulsen, 2009). Ukázalo se totiž, že Norström je členem dvou organizací prosazující autorská práva, Švédského autorskoprávního svazu a Švédského svazu pro ochranu průmyslového vlastnictví. V obou svazech navíc působili i zástupci nahrávacích společností, kteří se také zúčastnili procesu. Zástupci obžalovaných žádali opakování soudu s jinými soudci, odvolací soud však jejich žádost v červnu 2009 zamítl s tím, že členství v těchto organizacích se dá považovat za součást vzdělávání soudců a snahou o bližší porozumění problematice (No retrial in Pirate Bay case, 2009). Během původního procesu byl z podjatosti obviněn i hlavní policejní vyšetřovatel, jehož obvinění bylo zamítnuto, a jeden ze tří pomocných soudců, který se ještě před prvním přelíčením svého postu vzdal.

Odvolací soud probíhal mezi 28. zářím a 15. říjnem 2010 a potvrdil vinu všech tří pirátů (Fiveash, 2010). Došlo však ke snížení trestů odnětí svobody a naopak ke zvýšení finančních náhrad ze 32 na 46 milionů švédských korun. Svartholm se neodvolal a jeho původní trest z dubna 2009 se tak stal pravomocným. Odsouzení se odvolali i ke švédskému nejvyššímu soudu, ten potvrdil tresty v plném rozsahu (Pirate Bay Founders' Prison Sentences Final, Supreme Court Appeal Rejected, 2012). V reakci na rozsudek došlo k okamžitému přesunu The Pirate Bay z americké domény .org na švédskou .se, údajně z obav před represivními

⁴⁵ Neoficiální anglický překlad rozsudku, vydaný spol. IFPI, k vidění zde: <http://www.ifpi.org/content/library/Pirate-Bay-verdict-English-translation.pdf>.

kroky amerických úřadů. Čtyři piráti byli odsouzeni za napomáhání k trestnému činu, ten se však jako takový zatím nepodařilo dokázat, z toho důvodu je server The Pirate Bay stále přístupný a nebyl švédskými autoritami ani po pravomocném rozsudku zablokován.

Reakce na verdikt byly pochopitelně protichůdné (The Pirate Bay verdict: the reactions, 2009). Zástupci IFPI⁴⁶ jej označili za jasné gesto směřující k budoucímu respektování autorských zákonů. Christian Engström z Pirátské strany (současný evropský poslanec) prohlásil, že jde o krok špatným směrem a soudy se bohužel rozhodly hájit zájmy bohatých organizací a brzdit technologický rozvoj, místo aby se soustředily na zájmy lidí. Zároveň však připustil, že výsledek soudu může pomoci švédské Pirátské straně ve volbách do europarlamentu (což se nakonec potvrdilo). Nezávislí experti v oboru sdílení pak verdikt nazvali nejdůležitějším milníkem v evropském prostředí a často jej přirovnávali k americkému soudu s Napsterem⁴⁷. Jedním dechem ovšem přiznali, že na sdílení nebude mít větší dopad, stejně jako nezmizelo právě se zákazem Napsteru.

Samotní odsouzení byli rozsudkem šokováni a označili ho za „neskutečný“ (Bogdan, 2010). Zároveň prohlásili, že svůj projekt hodlají provozovat nadále a že „peníze na zaplacení náhrad nemají a i kdyby měli, raději by je všechny spálili“. Proces také vyvolal zájem a pobouření veřejnosti, ve Stockholmu a posléze v dalších městech se svolávaly demonstrace na podporu odsouzených a proklamující nenávisť „nenasytným korporacím“. Protestující brali rozsudek jako precedent možného ohrožení jejich vlastních osobních svobod, vítězství peněz a korupce nad spravedlností a typickou ukázkou zpátečnického myšlení bohatých vrstev, které mají v plánu regulovat svobodný internet – místo, které je pro mladou generaci extenzí jejich vlastního života.

Celkově shrnuto, proces s The Pirate Bay je dosud svého druhu v Evropě ojedinělý a do jisté míry stěžejní. Ne však ani tak v otázce právní (kterou jsem si ani nedal za cíl hlouběji analyzovat), nýbrž jako aktivizační prvek svého druhu. Čtyři odsouzení se rádi prezentují jako mučedníci a jejich extroverze a nebojácnost v mnohém přispěla k medializaci případu. Ta přivedla velkou část veřejnosti jak ve Švédsku tak v zahraničí k zájmu o otázky svobodného internetu, kopírovacího monopolu či ochrany soukromí. Zvýšené povědomí o problematice pak značně pomohlo získat publicitu a podporu veřejnosti různým (oficiálním i neoficiálním)

⁴⁶ Mezinárodní federace fonografického průmyslu, jedna z největších organizací celosvětově zastupující hudebníky a nahrávací společnosti.

⁴⁷ Napster = peer-to-peer služba určená ke sdílení zejména hudby, která byla po průlomovém procesu roku 2001 americkými soudy zakázána.

aktivistickým organizacím, potažmo pirátským stranám, které se tak staly i bez finanční podpory, jíž disponují pro-copyrightové organizace, rovnoprávným soupeřem na politické, veřejné a do jisté míry i mediální scéně.

4.2.3 Činnost Piratpartiet

Po aféře s The Pirate Bay došlo k rapidnímu nárůstu členů, příznivců i mediálního ruchu kolem strany. Případ okrajové problematiky, která se zejména díky mladým aktivistům stává jednou z hlavních otázek veřejné debaty není zcela ojedinělý⁴⁸, leč i tak pozoruhodný případ. Důvodem jsou vládní kroky, které udělaly z celé generace v podstatě přes noc zločince a snažily se tak mládež připravit o jejich styl života (Miegel and Olsson, 2009). To se pochopitelně dotklo životních hodnot, zásad a důvěry mnoha lidí, což mělo za následek zpochybnění státního systému, establishmentu a potažmo celé občanské společnosti. Nejedná se tedy pouze o souboj „stahovačů“ a zastánců copyrightu, nýbrž o souboj různých vnímání fundamentálních hodnot jako je majetek, svoboda slova, soukromí nebo demokracie.

Piratpartiet se zúčastnila prvních voleb do švédského parlamentu v září 2006 a získala celkem 34 918 hlasů, tedy 0,63% ze všech odevzdaných hlasů (Li, 2009). To nestačilo na překročení 4% hranice vstupu do parlamentu, nicméně i tak šlo o úspěch, vzhledem k mládí strany. Se zvýšenou publicitou *Piratpartiet*, spojenou s The Pirate Bay, se posléze vyhrnil jejich politický program, kdy jasně specifikovali, že se hodlají soustředit na reformu autorského zákona, zrušení patentového zákona a ochranu soukromí. Navrhovaná reforma autorského zákona spočívá zejména v dekriminizaci sdílení souborů a volném nekomerčním využití veškerého chráněného obsahu, dále považují délku kopírovacího monopolu za neúnosnou a navrhují jeho snížení na pět let. Zároveň chtějí zrušit využívání Digital Rights Management (DRM) a jiných opatření, omezující uživatelské využití zakoupeného chráněného materiálu.

K průlomovému úspěchu strany došlo ve volbách do Evropského parlamentu 7. června 2009. Švédská Pirátská strana v nich získala 7,1 procent hlasů (Erlingsson and Persson, 2011), což jim vysloužilo jedno poslanecké křeslo (zaujal ho *Christian Engström*) a na základě schválení Lisabonské smlouvy ještě jedno místo navíc, obsazené *Amelií Andersdotter*. Pro piráty šlo o přelomový výsledek, ze kterého dodnes těží pirátské hnutí po celém světě a který měl různé,

⁴⁸ Podobným příkladem je např. environmentalismus, který zažil boom na přelomu 60. a 70. let 20. století.

často i protichůdné, důvody.⁴⁹ Oba poslanci prosazují pirátský program na půdě Evropské unie a zároveň využívají svého mandátu k šíření pirátských myšlenek mezi obyvatele všech členských zemí. Nejdůležitějším tématem pro piráty pak byla (resp. stále je) zejména smlouva ACTA, kterou do značné míry pomohli zmedializovat a vyvolali veřejnou debatu k její ratifikaci.⁵⁰

Během roku 2010 Piratpartiet vyjádřila podporu serveru WikiLeaks, který se v tu dobu dostal do povědomí veřejnosti i politických elit zveřejňováním tajných vládních dokumentů. Po dohodě s majitelem serveru Julianem Assangem pak piráti poskytli WikiLeaks bezplatně diskový prostor v rámci plnění svých politických cílů (Swedish Pirate Party to Host New WikiLeaks Servers, 2010). Ve švédských parlamentních volbách téhož roku dostala Piratpartiet 0,65% hlasů (o 0,02% více než v předchozích) a stali se nejsilnější stranou bez zastoupení v parlamentu (Röster, 2010).

Na Nový rok 2011 oznámil zakladatel Piratpartiet *Rick Falkvinge* svou rezignaci na předsednictví ve straně, které přenechal tehdejší místopředsedkyni *Anně Troberg* (Fakvinge, 2011b). Nadále se však pirátské činnosti věnuje, zejména pak účastmi na různých konferencích a diskusních fórech mimo Švédsko s cílem překonat jazykovou bariéru, která okolní svět od Švédska odděluje a tím zdržuje veřejnou debatu v některých dalších zemích o několik let. I přes neúčast v politické činnosti Piratpartiet je tak stále jednou z vůdčích a nejuznávanějších osobností celého pirátského hnutí.

4.3 Německo

Pirátská strana Německa (*Piratenpartei Deutschland*) byla založená 10. září 2006 v Berlíně (Partei, 2012). Byla tak jednou z prvních založených pirátských stran a rychle se zapojila i do mezinárodního dění při formaci Pirátské internacionály. Záhy jí začala růst i členská základna, která se v tuto chvíli pohybuje nad 20 000 členy, což je staví za Švédsko na druhé místo mezi pirátskými stranami (Pirate Parties International wiki, 2012). Zakladatelem a prvním předsedou se stal Christof Leng, postupně se na vedoucí pozici vystřídal několik představitelů, od dubna 2012 pak straně předsedá Bernd Schlömer.

⁴⁹ Pro sociologicko-politickou analýzu voličů *Piratpartiet* ve volbách do Evropského parlamentu viz Erlingsson and Persson, 2011.

⁵⁰ Smlouvou ACTA i další činností švédských pirátů v Europarlamentu se zabývám v kapitole 4.5 Evropská unie.

Oproti ostatním pirátským stranám vyniká ta německá zejména zevrubným vnitrostranickým uspořádáním. V každé ze šestnácti spolkových zemí totiž vznikla dílčí (zemská) organizace, kandidující pod samostatnou hlavičkou ve volbách do regionálních parlamentů. Jako první pirátská strana také založili vlastní mládežnickou organizaci *Junge Piraten*. V tuto chvíli mají kolem 300 členů a tři zemské podskupiny (Pirate Parties International wiki, 2012).

Prvních voleb se němečtí piráti zúčastnili během roku 2009 – společně se Švédy šlo o jediné dvě pirátské strany ve volbách do Evropského parlamentu, na rozdíl od nich však získali nedostatečných 0,9% hlasů. Ve federálních volbách do *Bundestagu* (dolní komory německého parlamentu) pak získali 2% (minimum pro vstup je 5%). Přesto měli téměř rok svého poslance, kdy se *Jörg Tauss*, zvolený za SPD, rozhodl svou stranu opustit a vstoupit do Piratenpartei a zastupovat tak její zájmy na půdě Bundestagu (Parteiwechsel: Jörg Tauss verlässt die SPD, um "Pirat" zu werden, 2009). Největší úspěchy zaznamenali Piraten v jednotlivých regionálních volbách, kde se dokázali probojovat do parlamentu v Berlíně, Severním Porýní-Vestfálsku, Sasku a Šlesvicku-Holštýnsku. Zároveň získali téměř 200 postů v městských zastupitelstvech⁵¹.

Program německé strany je odvozen od švédského programu, respektive jejich základních principů. Německo v tuto chvíli nezavádí žádné významné informační politiky, proti kterým by Piratenpartei vystupovala, takže se soustředí zejména na restriktivní opatření ze strany Evropské unie a na prosazování obecných pirátských principů do fungování státu. Zaměřují se pak především na transparentnost veřejných financí, revizi autorského zákona (volné kopírování pro osobní potřebu), využívání internetu a open-source programů ve státní správě a školství a důslednou ochranu osobních údajů. Vedle toho usilují o zmírnění drogové politiky a podporují integraci přistěhovalců (Piratenpartei, 2011).

4.4 Francie

Pirátská strana Francie (*Parti Pirate*) sice byla založena téměř o tři měsíce dříve než německá (21. června 2006), ale zatím zdaleka nedosáhla takové úrovně, jako právě Němci. Ke konci června 2012 měli „pouhých“ 844 členů (Adhérer au Parti Pirate, 2012) a ve volbách do Národního shromáždění na počátku stejného měsíce získali pouze 25 pirátských kandidátů ze

⁵¹ Aktualizovaný seznam jednotlivých městských i zemských zastupitelů německých Pirátů k vidění na oficiálním webu strany: <http://wiki.piratenpartei.de/Mandate>.

101 více než 1% hlasů, načež potřebovali minimálně dvojnásobek, aby měli nárok na státní příspěvek (Pas de percée aux législatives pour le parti pirate, 2012). Straně v tuto chvíli předsedají společně Maxime Rouquet a Guillaume Lecoquierre.

I přes relativní nenápadnost francouzských pirátů však stojí Francie jako taková za řeč, neboť se jedná o zemi s jedněmi z nejpřísnějších protipirátských zákonů a opatření. Samotným podnětem pro založení strany bylo schválení reformy autorského zákona **DADVSI**⁵², jež zejména zpřísnila postihy a dohled nad sdílením v peer-to-peer sítích a postavila mimo zákon prolamování technické ochrany souborů DRM. Proti přijetí zákona se postavila široká veřejnost, počítačovní odborníci a dokonce i některé korporace, jmenovitě Apple (Jondet, 2012). Důvodem bylo to, že kromě postihů za porušení DRM zákon definoval, že multimediální obsah, nabízený online, musí být kompatibilní s hlavními používanými platformami. Obchodní model Apple byl naopak založen na tom, že se některé jejich nabízené formáty daly přehrát pouze za pomoci jejich zařízení, popř. softwaru (typicky případ iTunes - iPod). Zákon však nakonec prošel v plném znění a působí dodnes. Po světě je pak právě díky konfliktu s Apple často přezdíván jako *iPod law*, nebo *iTunes law*.

Druhým a v poslední době velmi aktuálním a často diskutovaným zákonem je **HADOPI**⁵³, přísně postihující nelegální stahování zejména z peer-to-peer sítí (Pénard, 2010). Zákon zavádí metodu „třikrát a dost“, kdy je po prvním zjištěném prohřešku poskytovatel připojení povinen monitorovat aktivitu uživatele. Pokud dojde k druhému porušení zákona během šesti měsíců, přijde uživateli oficiální varovný dopis a v případě třetího porušení během dalšího roku dojde k jeho odpojení od internetu. V rámci HADOPI vznikl také stejnojmenný úřad, dohlížející na jeho dodržování. Zákon byl nejprve v dubnu 2009 parlamentem odmítnut pro neústavnost, ale v září téhož roku francouzský ústavní soud schválil upravenou verzi zákona, který tak definitivně vešel v platnost. Úprava však spočívá v podstatě pouze v nutnosti soudního příkazu k definitivnímu odpojení od internetu. Z hlediska pirátských principů je HADOPI nepřijatelný z několika důvodů:

- nedodržuje presumpci neviny, neboť uživatele odpojí od internetu bez předchozího soudního procesu a pouze na základě rozhodnutí pověřeného úřadu;

⁵² DADVSI = Loi sur le Droit d'Auteur et les Droits Voisins dans la Société de l'Information, *Zákon o autorských a jim příbuzných právech v informační společnosti*. Kompletní originál k nahlédnutí zde: <http://www.assemblee-nationale.fr/12/ta-pdf/ta0596.pdf>.

⁵³ HADOPI = Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet, *Zákon podporující šíření a ochranu autorských děl na internetu*. Kompletní originál k nahlédnutí zde: http://www.legifrance.gouv.fr/jo_pdf.do?cidTexte=JORFTEXT000020735432.

- do značné míry narušuje soukromí uživatelů internetu – jednak namátkovým sledováním internetové komunikace, na jehož základě je odhaleno případné nelegální jednání a poté následným zevrubným monitoringem již vybraných uživatelů, při kterém musí být logicky sledována veškerá činnost na internetu, což je zjevné narušení soukromí;
- přehazuje odpovědnost za hlídání dodržování zákonů na poskytovatele připojení, ačkoli by to měl být úkol zejména policie a jiných státních úřadů;
- mezi piráty je široce rozšířený názor, že přístup k internetu je základní lidské právo, je proto nepřijatelné toto právo komukoliv upírat.⁵⁴

Po roční existenci HADOPI došlo k analýze změn uživatelského chování (Pénard, 2010), dle něhož se pouze 15% uživatelů peer-to-peer sítí rozhodlo s touto činností přestat, ale i tak velká většina z nich pouze přešla na jiné metody internetového pirátství, jako jsou streamingové servery, nebo stahování z datových úložišť (Rapidshare, Megaupload). V celkovém součtu pak paradoxně počet pirátů na francouzském internetu vzrostl, ačkoli klesl počet peer-to-peer uživatelů. Prodej originálů nebyl ovlivněn v podstatě vůbec, naopak bylo zjištěno, že více jak polovina pirátů je zároveň i zákazníky internetových obchodů s hudbou nebo filmy.

Vzhledem k výše uvedeným kontroverzním zákonům, které ve Francii omezují svobodu internetu je poměrně překvapivé, že se francouzští Piráti zatím nesečkali s větším volebním úspěchem či zájmem veřejnosti, nicméně i tak působí velmi aktivně na poli nových médií a fungují tak zatím především jako informační platforma pro šíření „pirátské osvěty“ mezi uživatele sociálních sítí a internetu obecně.

4.5 Evropská unie

Zájmy pirátských stran i jejich příznivců na půdě Evropského parlamentu zastupují po volbách roku 2009 dva švédští poslanci – Christian Engström a Amelia Andersdotter. K jejich jmenování vedl volební výsledek 7,1% všech odevzdaných hlasů. Společně se Švédy ještě kandidovali i Piráti v Německu, ovšem zdaleka ne s takovým úspěchem (0,9%). Pirátské

⁵⁴ Zajímavá analýza tématu „internet jako základní lidské právo“ od Martina Malého na serveru Root.cz: <http://www.root.cz/clanky/pristup-k-internetu-jako-zakladni-lidske-pravo/>.

představitelé se brzy přidali k poslanecké frakci Greens-EFA (*Zelení-Evropská svobodná aliance*), sdružující zejména ekologicky zaměřené strany a poslance ze stran zastupující národy bez vlastního státu (Baskové, Vlámové, Skotové atd.)

Na prosazení stěžejních myšlenek mají samozřejmě dva poslanci velmi omezený prostor, využívají ho proto zejména na jejich propagaci jak na půdě Evropské unie, tak po celé Evropě⁵⁵ a zároveň poskytují důležitou zpětnou vazbu o informační politice EU a tím zvyšují i zájem veřejnosti. Do povědomí všech Evropanů však vstoupili zejména svou úlohou při projednávání a medializaci smlouvy ACTA (Evropská unie, 2011). Vedle švédské Pirátské strany se však k informačním otázkám Evropské unie (zejména právě ACTA) vyjadřují Piráti v podstatě všech evropských zemí a nepřímo tak na jejím politickém dění participují i bez přímé účasti ve volených orgánech.

ACTA je mezinárodní smlouva, uzavřená mezi 30 státy celého světa včetně Spojených států amerických a Evropské unie. Její primárním účelem je sice boj proti padělatelství a neoprávněnému zneužívání ochranných známek, ale významnou součástí smlouvy je i několik článků o boji proti internetovému pirátství a jinému porušování autorských práv. Přestože se smlouva začala projednávat už roku 2006, veřejnost se o ní poprvé dozvěděla až v květnu 2008, kdy byla její pracovní verze nahrána na server WikiLeaks. K jednáním při tvorbě smlouvy nebyla přizvána odborná, ani jiná veřejnost, ačkoli se jich zúčastnili zástupci některých nahrávacích a jiných korporací, např. Warner, Sony, Dell atd. (Grant, 2009). Právě toto utajování vyvolalo značnou kontroverzi jak mezi veřejností, tak i v samotném Evropském parlamentu, načež 10. března 2010 přijal rezoluci⁵⁶ nařizující zúčastněným stranám zveřejnit jak znění smlouvy, tak veškerá budoucí jednání. Ani tato rezoluce však nebyla dle zkušeností Christiana Engströma⁵⁷ stoprocentně dodržována a mezi lidmi se tak začal lavinově šířit zájem o problém a zároveň odpor k přijetí smlouvy. Ten s postupem času, jak jednotlivé evropské země smlouvu ratifikovaly, gradoval a vyvrcholil 11. února 2012 masovými protesty ve více než 200 evropských městech⁵⁸, vesměs organizované místními pirátskými stranami. Ty země, které ještě smlouvu neratifikovaly (např. Česko, Polsko) v reakci na protesty proces

⁵⁵ Oba poslanci se často účastní přednášek a pirátských konferencí po celé Evropě, Christian Engström navíc provozuje často aktualizovaný blog: <http://christianengstrom.wordpress.com/>.

⁵⁶ Plné znění rezoluce k nahlédnutí zde: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=P7-RC-2010-0154&language=EN>.

⁵⁷ Engström v červenci 2010 demonstrativně opustil jednání Evropské komise o ACTA, které se mělo konat za zavřenými dveřmi se zákazem vynášení jakýchkoliv informací (Engström, 2010).

⁵⁸ Koordinační web a seznam většiny ohlášených protestů na aktivistickém serveru Access: <https://www.accessnow.org/policy-activism/press-blog/acta-protest-feb-11>.

pozastavily. Zároveň se zkomplikoval proces schválení na půdě Evropského unie, přičemž Evropská komise smlouvu dokonce předala k posouzení Evropskému soudu pro lidská práva. Rada Evropského parlamentu pro mezinárodní obchod (INTA) se nicméně přesto rozhodla nečekat na rozhodnutí soudu a oznámila, že k hlasování evropských poslanců dojde během července (Meyer, 2012). Ke klíčovému hlasování nakonec došlo 4. července a smlouva byla jednoznačně zamítnuta (478 proti, 39 pro, 165 se zdrželo). Jednotlivé státy se však ke smlouvě mohou připojit i tak (ACTA neplatí, 2012).

Samotný text této smlouvy odporuje mnoha principům informační politiky dle pirátských představ (ACTA: Updated Analysis of the Final Version, 2010):

- umožňuje přenést zodpovědnost a právo k odhalování trestné činnosti na soukromé subjekty, jako jsou poskytovatelé připojení nebo samotní držitelé autorských práv. Ve smlouvě je zároveň definováno „napomáhání k porušování autorských práv“, což může vyvolat tlak právě na internetové providery, aby aktivně spolupracovali;
- držitelé práv si teoreticky mohou vyžádat osobní údaje uživatelů od poskytovatele připojení *bez rozhodnutí soudce*. Tato pasáž je v textu nejasná, nicméně pokud by k tomu v praxi docházelo, jednalo by se o závažné porušení práva na soukromí a ochranu osobních údajů;
- sankce za porušení autorských práv jsou založeny na tzv. „ušlém zisku“ (pozn. 17), který nikdy nelze přesně a nezpochybnitelně určit a dokázat;
- definice samotného určování a vymáhání sankcí pomocí obchodní smlouvy v podstatě obchází demokratické procesy účastnických zemí;
- potlačuje „technologie určené primárně k porušování autorských práv“, což dle interpretace může znamenat zákaz v podstatě jakékoliv platformy včetně peer-to-peer nebo blogových systémů;
- smlouva dává vzniknout „Komisi ACTA“, nevolenému orgánu, který bude mít právo smlouvu jednak prosazovat, ale také zpětně upravovat. To dává možnost k dalšímu obcházení demokratického procesu.

4.6 Další země

Celkem bychom našli pirátské strany ve více než 40 zemích. Co se týče volebních úspěchů, tak kromě výše uvedených stojí za zmínku ještě pirátská strana Švýcarska, Katalánska, Rakouska a Česka, které všechny mají několik zástupců v městských zastupitelstvech. Zajímavá situace nastala v Nizozemsku, které se v květnu 2012 stalo první evropskou zemí, kde došlo k uzákonění síťové neutrality (Daalen, 2012). Ve světovém měřítku jej pak podobnou legislativou už roku 2010 předběhlo Chile.

Mimo evropský světadíl stojí za zmínku Pirátská strana Tuniska (jediná oficiální pirátská strana v Africe), jejíž člen a někdejší uvězněný internetový aktivista Slim Amamou se stal ministrem sportu prozatímní vlády po tuniské revoluci na počátku roku 2011 (Anderson, 2011). V latinské Americe se pirátské strany teprve formují, zato v severní jsou aktivní jak v USA (včetně několika státních organizací), tak v Kanadě. Vzhledem k většinovému volebnímu systému mají však minimální šanci na volební úspěch a proto se soustředí spíše na osvětu a propagaci pirátských myšlenek. První asijské strany se rodí v Jižní Koreji a Izraeli, stejně tak i v Austrálii a na Novém Zélandu.

5 Informační politika České republiky a České pirátské strany

V závěrečné části této bakalářské práce uvedu vznik a stěžejní aktivity České pirátské strany a popíšu vybrané právní a vládní dokumenty, definující českou informační politiku. Na tomto základě pak budu hledat průniky a odlišnosti s programem českých Pirátů a základními pirátskými principy, popsány výše.

5.1 Historie České pirátské strany

Česká pirátská strana (oficiální zkratka *Piráti*) byla oficiálně založena 19. června 2009 (Česko, 2011). Prvním předsedou byl Kamil Horký, jehož po půl roce na prvním zasedání celorepublikového fóra vystřídal současný předseda PhDr. Ivan Bartoš (absolvent ÚISK). Čeští Piráti stáli u založení *Pirátské internacionály* a hned se také zapojili do dění na české politické scéně (Historie Pirátské strany, 2012). Do širšího povědomí se poprvé dostali v srpnu 2010 medializací utajované novely autorského zákona (Tittl, 2010), jejíž projednávání bylo nakonec pozastaveno a otevřeno veřejnému připomínkování. Dalším milníkem bylo spuštění serveru PirateLeaks⁵⁹ v prosinci téhož roku, zaštitěné a financované právě Českou pirátskou stranou (Jiříčka, 2010). Piráti se angažovali i proti návrhu loterijního zákona, v rámci něhož mělo docházet k blokování webů zahraničních sázkových kanceláří⁶⁰. Asi největší publicitu však Česká pirátská strana získala díky organizaci masivních protestů proti přijetí mezinárodní smlouvy ACTA⁶¹ (Česká pirátská strana, 2012). Zorganizovali jak protestní průvod Prahou 2. února 2012, spojený s předáním petice, jehož se zúčastnilo více než 3000 lidí, tak se přidali k celoevropským protestům 11. února, kdy pomáhali koordinovat demonstrace ve třinácti českých a moravských městech. Piráti se angažují i na mezinárodní scéně, zorganizovali v Praze neoficiální mezinárodní setkání i oficiální konferenci Pirátské internacionály k volbám do Evropského parlamentu 2014 (Historie Pirátské strany, 2012). Mezi

⁵⁹ PirateLeaks je česká obdoba serveru WikiLeaks, anonymně zveřejňující utajované a jinak citlivé dokumenty, týkající se české státní správy na všech úrovních.

⁶⁰ Jako iniciativa proti návrhu byla založena petice Internet bez cenzury (<http://internetbezcezury.cz/>), která se po internetu velmi rychle rozšířila. Petice zůstává na obecné rovině aktivní dodnes. Důvodem protestů byla zejména nutnost zavedení národního firewallu, v rámci něhož by muselo docházet k monitorování internetové aktivity uživatelů.

⁶¹ Viz kapitola 4.5 Evropská unie.

hlavní oponenty České pirátské strany ve většině témat a veřejných debat patří Ochranný svaz autorský (OSA), Česká protipirátská unie a autorskoprávní agentura DILIA. Naopak Českou pirátskou stranu, ať už přímo, nebo obecným souhlasem s principy pirátského hnutí, podpořilo množství nezávislých i známých českých autorů (Autoři, 2012). Kromě politických akcí pořádá Česká pirátská strana i různé kulturní akce a happeningy, příkladem může být hudební festival *Vyosení*, propagující nezávislé umělce, z jehož pořádání neplynou vůbec žádné poplatky Ochrannému svazu autorskému (Historie Pirátské strany, 2012).

Prvních voleb, kterých se Česká pirátská strana zúčastnila, byly volby do Poslanecké sněmovny 2010, získala v nich přes 40 000 hlasů, tedy 0,8% z celkového počtu (Český statistický úřad, 2010a). Úspěchu se však Piráti dočkali při experimentálních studentských volbách, ve kterých se umístili s téměř 8% na čtvrtém místě (Strnadová, 2010). V komunálních volbách téhož roku se Pirátům podařilo získat 3 místa v obecních zastupitelstvech (Český statistický úřad, 2010b). Počátkem července 2012 mají celkem 219 řádných členů (Členové, 2012).

Základní programové cíle českých Pirátů se do značné míry ztotožňují zejména s programem německé Piratenpartei – otevřenost státního aparátu, maximální využívání informačních technologií ve státní správě a vzdělávání, zrušení kopírovacího monopolu ve stávající formě, zmírnění drogové politiky a liberální přístup k národnostním a jiným menšinám (Pirátský program, 2012). Česká pirátská strana nicméně zatím nemá ucelený program, postupně jsou však na oficiálním webu zveřejňovány nově schválené komponenty a pracovní verze, ke které může mít kterýkoli člen strany připomínky. Do úplného dokončení základního pirátského programu se tak ještě přihlíží k Programu pro volby do sněmovny 2010.

5.2 Informační politika České republiky ve světle pirátských principů a programu České pirátské strany

Českou informační politiku v oblastech relevantních myšlenkám pirátského hnutí⁶² a účelu této práce definuje několik zákonů a vládních dokumentů, které zde představím a zároveň samostatně konfrontuji s Pirátským programem⁶³ a základními principy pirátství⁶⁴.

⁶² Viz zejména oblasti popsané v kapitole 3 Informační politika.

⁶³ Vycházím jak z Pirátského programu, 2012, tak částečně z Programu pro volby do sněmovny 2010.

⁶⁴ Popsané v kapitole 2 Principy pirátského hnutí.

5.2.1 Přístup k informacím

Primárním zákonem, který popisuje tuto informační politiku v Česku je *zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím*. Jeho základním bodem je, že veřejné a státní instituce musí na požádání poskytnout informace vztahující se k jejich působnosti. Zákon definuje přesný postup, jak taková žádost musí být podána (elektronicky, písemně, osobně), lhůty a způsob dodání informace, výjimky (utajované informace, průmyslové vlastnictví) apod. V rámci novely zákona z roku 2006 (Brožek, 2006) došlo k větší elektronizaci celého procesu, např. možností využít Portálu veřejné správy.⁶⁵ S tématem částečně souvisí i některé projekty v rámci komunikační politiky, jako je internetizace škol a knihoven – maximalizace dostupnosti informací pro co nejširší spektrum lidí.

Pro Piráty se jedná o jednu z nejpodstatnějších součástí programu a snaží se o ještě daleko větší otevřenost než nařizují současné zákony.

Vyžadují například:

- automatické zveřejňování veškerých informací o veřejných institucích (kromě utajených a osobních) na jednotném a přehledném webu;
- zcela transparentní financování⁶⁶;
- zveřejňování všech výběrových řízení na veřejné zakázky na webu;
- užívání svobodných formátů pro zveřejňování informací (aby nikdo nebyl nucený používat komerční program pro otevření souboru);
- uvolnění veškerých materiálů, vyprodukovaných veřejnou institucí, pod svobodnou licenci (učebnice, fotografie, zákony apod.; přesah do problematiky autorského zákona).

Pirátské pojetí státní správy se tak v tomto ohledu blíží filozofii open access⁶⁷.

⁶⁵ Portál veřejné správy – internetový portál, na kterém dochází ke zveřejňování informací o vybraných úřadech, zákonech, vyhláškách, umožňující přístup k datovým schránkám apod. Dostupný z: <http://portal.gov.cz>.

⁶⁶ Sama Česká pirátská strana používá jako první politická strana u nás transparentní bankovní účet, na který odkazuje přímo z oficiálního webu.

⁶⁷ Viz kapitola 2.1.5 Open access.

5.2.2 Duševní vlastnictví

Autorské právo u nás popisuje *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů*. Průmyslové vlastnictví pak několik zákonů, např. *č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích*⁶⁸. Zároveň je Česká republika zavázána několika mezinárodními smlouvami, jako jsou směrnice EU, zakládací smlouva WIPO nebo mezinárodní dohoda TRIPS (Ráb, 2006).

Základní body, které řeší český autorský zákon, jsou následující:

- definice základních pojmů (dílo, autor, osobnostní a majetková práva);
- podmínky, za kterých je možné díla šířit, zveřejňovat, půjčovat, prodávat apod.;
- majetková práva a možnosti jejich přenechání, dědictví, kolektivní správa, doba trvání kopírovacího monopolu (v Česku je stanovena na 70 let po smrti autora);
- popis různých druhů zákonných licencí, podmínky volného užití, citace;
- ochrana a vymáhání autorských práv a mnoho dalšího.⁶⁹

Jelikož je problematika duševního vlastnictví v podstatě základním kamenem pirátství, tak je i v programu České pirátské strany zastoupena mnoha konkrétními kroky. Zabývají se především autorským právem, patenty zmiňují pouze okrajově. V drtivé většině návrhů vychází z obecných principů, uvedených v kapitole 2.2.4 Modernizace autorského práva.:

- aplikace majetkových práv pouze pro obchodní užití (osobnostní práva se nemění);
- zkrácení kopírovacího monopolu na 5 až 10 let od zveřejnění;
- možnost volně vytvářet odvozená díla⁷⁰;
- zrušení vyhlášky č. 488/2006 Sb., nařizující výběr paušálních poplatků z prodeje veškerých paměťových médií kolektivním správcům;
- podpora svobodných licencí pro díla veřejných institucí;
- zákaz používání DRM;

⁶⁸ Dalšími jsou např. zákon č. 14/1993 Sb. o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví; č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů; č. 478/1992 Sb. o užitných vzorech; č. 529/1991 Sb. zákon 137/1995 Sb. o ochranných známkách a č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu výrobků.

⁶⁹ Pro podrobný rozbor českého autorského práva doporučuji Ráb, 2006.

⁷⁰ Paradox zákazu vytváření odvozených děl v prostředí internetu Piráti demonstrovali designem svého oficiálního webu (<http://www.pirati.cz>), který pojali jako kopii vzhledu a rozložení serveru Seznam.cz.

- zákaz softwarových patentů, podpora open source ve státní správě a omezení farmaceutických patentů.

Program tak ve většině bodů využívá osvědčené návrhy ostatních pirátských stran, nicméně se příliš nesoustředí na konkrétní specifika a negativa českého autorského zákona, s výjimkou problematiky poplatků kolektivním správcům jako je OSA.

5.2.3 Ochrana osobních údajů a soukromí

Podstatné zákony, upravující samotnou ochranu osobních údajů, jsou dva: *zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů* a *zákon č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy*.

První jmenovaný reguluje podmínky sběru osobních dat soukromými i veřejnými institucemi, povinnosti správce (jaká data smí uchovávat, pro jaký účel, jak dlouho, jak je zabezpečit, jak je likvidovat apod.), práva dotčených osob, kompetence Úřadu pro ochranu osobních údajů, nebo definuje samotná osobní data (osobní a citlivé údaje⁷¹).

Druhý zákon se pak soustředí výhradně na informační systémy veřejných institucí, v nichž se ukládají osobní údaje občanů a jiné informace potřebné např. pro činnost policie nebo různých správních úřadů. Zabývá se zejména přístupem ke zpracovávaným údajům (kdo má právo do systémů vstupovat), povinnostmi příslušných orgánů při provozování systému a podstatná část je také věnována technickému zabezpečení.

Ochrana soukromí s ohledem na digitální dobu je částečně zakomponována v zákonech o listovním tajemství, které obsahuje jednak Ústava České republiky a také vybrané paragrafy *zákona č. 40/2009, trestní zákoník*⁷².

Politiku ochrany osobních údajů řeší Piráti ve svém programu na dvou rovinách – jednak na evropské, kde společně se všemi pirátskými stranami Evropské unie usilují o zrušení evropské směrnice o uchovávání údajů o elektronické komunikaci (Evropská unie, 2006), která státním orgánům umožňuje plošně sledovat a ukládat informace o veškerém internetovém spojení uživatelů i bez zjevného důvodu.

⁷¹ Osobní údaje jsou takové, které lze určit bez dalšího zjišťování (např. barva očí, pohlaví...), citlivé jsou pak druhotné, přidělené (jméno, rodné číslo).

⁷² Seznam relevantních paragrafů v plném znění k vidění zde:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/cast2h2d2.aspx>.

Vedle zákazu plošného sledování elektronické komunikace pak mají v rámci Česka Piráti v programu obsaženy tyto základní body, zejména ohledně ochrany soukromí:

- právo na anonymitu při využívání přístrojů či služeb, umožňující sledování;
- zákaz plošného sledování kamerovými systémy;
- zákaz bezdůvodného přístupu k osobním údajům občanů;
- maximální zabezpečení centrálních databází s citlivými údaji a možnost se svými údaji v těchto systémech svobodně nakládat dle svého uvážení;
- bezplatná a okamžitá informovanost občana o každém přístupu k jeho osobním údajům.

Celkově se Česká pirátská strana ve svém programu zabývá zejména eliminací potenciálních rizik, které v sobě skýtají elektronické prostředky dnešní doby (čipové karty, kamery, skenery, mobilní telefony) a zacelit tak mezery v legislativě, které s technologickým pokrokem vznikají a přinášejí případnou možnost zneužití.

5.2.4 Komunikační politika

Důležitým souhrnným dokumentem, který řešil českou komunikační politiku v prostředí internetu, byl akční plán *Státní informační a komunikační politika e-Česko 2006*, který roku 2004 zpracovalo dnes již zaniklé Ministerstvo informatiky. Byla v něm obsažena velká část projektů, které odpovídají pirátským požadavkům, a které měly být dle návrhu vesměs realizovány do roku 2006, např.:

- rozšíření vysokorychlostního internetu po celém území České republiky a napojení všech subjektů veřejné správy;
- vybudovat komplexní vnitřní síť, propojující státní orgány;
- e-learning: podpora informační gramotnosti, napojení škol a knihoven k internetu, vzdělávání učitelů v IT, využívání výukových programů ve školách;
- e-government: co největší integrace Portálu veřejné správy, propojení informačních systémů veřejných institucí.

Vzhledem ke zrušení Ministerstva informatiky došlo pouze k částečnému naplnění určených cílů (Portál veřejné správy používají pouze některé instituce, stejně tak jednotný informační bod CzechPoint). Některé z nich pak převzala současná vládní strategie z roku 2011 *Digitální Česko*, ovšem ta se zaměřuje především na technickou problematiku, tzn. rozšíření přístupu k vysokorychlostnímu internetu po celém území Česka, zavedení internetového protokolu IPv6⁷³, digitalizace televizního vysílání a pouze druhotně řeší otázky jako právě e-government či vzdělání. Ve strategii je také obsažen úmysl zachovat koncept technologické neutrality.

Roku 2000 byl také přijat *zákon č. 227/2000 o elektronickém podpisu*, definující způsob získání a užívání elektronického podpisu a stavící ho tak na úroveň podpisu klasického.

Česká pirátská strana představuje v tomto ohledu velkou řadu navrhovaných opatření a cílů, jak v oblasti e-governmentu, tak internetové politiky obecně⁷⁴:

- maximální integrace a rozšíření CzechPointů a Portálu veřejné správy – možnost vyřešit veškerou úřední agendu na jednom místě a možnost online přístupu k potřebným informacím;
- možnost využití pouze elektronického oznámení v případě některých úředních úkonů;
- využití svobodných formátů pro šíření úředních dokumentů pro zajištění jednotného vzhladu;
- možnost (ne nutnost) využití institutu *digitální identity*, např. pomocí občanky s elektronickým podpisem, která usnadní jednání s úřady a umožní uživateli případně vystoupit z anonymity na internetu;
- zákaz plošného sledování a jakékoliv cenzury internetu;
- uzákonění práva na přístup k rychlému internetu, investice do infrastruktury;
- zachování síťové neutrality (nepožadují přímo její uzákonění);
- zvyšování informační gramotnosti a výhradní využívání svobodných technologií ve vzdělání.

⁷³ Nový internetový protokol, rozšiřující adresní prostor (tedy umožňující napojení většího množství počítačů) a zdokonalující vysokorychlostní přenos dat. Více viz informační portál <http://www.ipv6.cz>.

⁷⁴ Často se prolínají s požadavky v kapitolách 5.2.1 Přístup k informacím a 5.2.3 Ochrana osobních údajů.

Názory a návrhy Pirátů se tedy v této oblasti téměř shodují s bývalým plánem *e-Česko* a částečně i se současným *Digitálním Českem*. Nejedná se však o závazné dokumenty a jejich realizace je proto zatím nejistá.

5.2.5 Shrnutí

Z výše uvedených informací se dá vyvodit, že program České pirátské strany do velké míry respektuje základní pirátské principy popsané výše, ale v porovnání např. s programy stran v Německu nebo Švédsku se málo zaměřuje na konkrétní lokální problémy, které je potřeba v rámci těchto principů vyřešit. Program zatím zdaleka není tak komplexní a v určitých bodech působí více jako šablona, od které se v budoucnu budou pravděpodobně odvíjet konkrétní kroky směřující k reformám české informační politiky.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo představit základní ideje pirátství, jejich konkrétní ztělesnění v podobě zakládání pirátských stran po celém světě a jejich pohled na informační politiku vybraných zemí včetně Česka.

Základní myšlenky jsem v první polovině práce představil jak v historickém kontextu, tak v návaznosti na současnou problematiku digitální doby. Mezi hlavní představitele, stojící za vznikem celé pirátské filozofie, řadím zejména Richarda Stallmana a Lawrence Lessiga, jejichž názory zohledňuji jako stěžejní v otázce základních pirátských principů. V dalších kapitolách jsem se pak věnoval představení vybraných informačních politik, relevantních k pirátské činnosti a samotnému popisu vzniku pirátských stran ve zvolených zemích, zejména pak působnosti prvních Pirátů ve Švédsku. Podstatnou část práce jsem věnoval i rychle rostoucí straně v Německu a popisu situace v Evropské unii, zejména problematice kolem mezinárodní smlouvy ACTA.

V poslední části jsem se stejným způsobem soustředil i na vznik a aktivity České pirátské strany a následně jsem představil jejich program společně s oficiální informační politikou České republiky, mezi nimiž jsem hledal hlavní spojitosti a rozdíly, vše v kontextu základních pirátských principů z úvodu práce.

Z bakalářské práce vyplývá, že téma pirátství se stává s postupem doby a technologickým pokrokem stále aktuálnější a vznik pirátských stran byl pouze logickým krokem vzhledem k jeho rostoucí důležitosti a popularitě. Ačkoli volební preference pirátů se zatím v různých zemích řádově liší, informovanost médií a veřejnosti o jejich aktivitách neustále roste a pirátské hnutí se tak pomalu stává významným protipólem jak vůči komerční kultuře, tak vůči současným trendům světové informační politiky.

7 Seznam použité literatury

About the PPI. *PP International* [online]. 2012 [cit. 2012-04-17]. Dostupný z: <http://www.pp-international.net/about>.

ACTA neplatí. Smlouvu europoslanci zamítli. *Lidovky.cz* [online]. 2012-07-04 [cit. 2012-07-11]. Dostupný z: http://www.lidovky.cz/ln_zahranici.asp?c=A120704_131217_ln_zahranici_mtr.

ACTA: Updated Analysis of the Final Version. *La Quadrature du Net* [online]. 2010-12-09 [cit. 2012-07-01]. Dostupný z: <http://www.laquadrature.net/en/acta-updated-analysis-of-the-final-version>.

Adhérer au Parti Pirate. *Parti Pirate* [online]. 2012-06-29 [cit. 2012-06-30]. Dostupný z: <http://partipirate.org/adherer/>.

ANDERSON, Nate. Jailed Pirate party member becomes Tunisian government minister. *Ars Technica* [online]. 2011-01-18 [cit. 2012-07-01]. Dostupný z: <http://arstechnica.com/tech-policy/2011/01/jailed-pirate-party-member-becomes-tunisian-government-minister/>.

Autoři. *Piráti.CZ* [online]. 2012 [cit. 2012-07-09]. Dostupný z: <http://www.pirati.cz/autori>.

BJÖRK, Bo-Christer, et al. Open Access to Scientific Journal Literature: Situation 2009. *PLoS ONE* [online]. 2010, 5(6) [cit. 2012-07-02]. ISSN 1932-6203. Dostupný z: <http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0011273>.

BOGDAN, Michael. Cyberspace pirates walk the plank: some comments on the Swedish judgment in the Pirate Bay case. *Masaryk University Journal of Law and Technology* [online]. 2010, 4(1), 113-126 [cit. 2012-05-28]. ISSN 1802-5951. Dostupný z: http://mujlt.law.muni.cz/storage/1301866455_sb_09-bogdan.pdf.

BRAMAN, Sandra. Defining information policy. *Journal of information policy* [online]. 2011, 1, 1-5 [cit. 2012-03-26]. Dostupný z: <http://jip.vmhost.psu.edu/ojs/index.php/jip/article/view/19/14>.

BROŽEK, Ivo. Zákon o svobodném přístupu k informacím po novele (všeobecná informace a praktická zkušenost). *Ikaros* [online]. 2006, 10(8) [cit. 2012-07-13]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://www.ikaros.cz/node/3558>.

Co je duševní vlastnictví. *Enterprise Europe Network* [online]. 2009-02-12 [cit. 2012-03-28]. Dostupný z: <http://www.enterprise-europe-network.cz/projekty/ochrana-dusevniho-vlastnictvi/co-je-dusevni-vlastnictvi/>

COMMUNIA. *The Public Domain Manifesto* [online]. 2010-01-25 [cit. 2012-07-02]. Dostupný z: <http://publicdomainmanifesto.org/manifesto>.

Convention Establishing the World Intellectual Property Organization. *World Intellectual Property organization*. 1967. Digitální verze dostupná z: http://www.wipo.int/treaties/en/convention/trtdocs_wo029.html.

COREDNA. *Open Source vs. Closed Source (Proprietary) Software (White Paper)* [online]. 2009 [cit. 2012-07-11]. Dostupný z: <http://www.coredna.com/files/opensvsclosed.coredna.pdf>.

COSSTICK, Adrian. OK, computer: file sharing, the music industry and why we need the Pirate party. *Platform: Journal of Media and Communication*. 2009 [cit. 2012-07-02]. Dostupný z: http://journals.culture-communication.unimelb.edu.au/platform/essay_cosstick.html.

- ČESKÁ PIRÁTSKÁ STRANA. 11. února bude celá Evropa protestovat proti ACTA. *Piráti.CZ* [online]. 2012-02-06 [cit. 2012-07-09]. Dostupný z: <http://www.pirati.cz/tiskove-zpravy/11-unora-bude-cela-evropa-protestovat-proti-acta>.
- ČESKO. MINISTERSTVO INFORMATIKY. *Státní informační a komunikační politika: e-Česko 2006*. 2004. Digitální verze dostupná z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/SIKP_def.pdf.
- ČESKO. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Státní politika v elektronických komunikacích: digitální Česko*. 2011-01-25 [cit. 2012-07-14]. Digitální verze dostupná z: <http://www.mpo.cz/dokument83642.html>.
- ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Seznam politických stran a hnutí: historie strany Česká pirátská strana* [online]. 2011-08-04 [cit. 2012-07-08]. Dostupný z: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/Vypis_Historie.aspx?id=320&typ=0.
- ČESKO. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb: Listina základních práv a svobod. In: *Ústava České republiky*. 1992-12-06. Dostupný také z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.
- ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-464. ISSN 1211-1244. Digitální verze dostupná z: <http://www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx>.
- ČESKO. Zákon č. 101 ze dne 4. dubna 2000 o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 32, s. 1521-1532. ISSN 1211-1244. Digitální verze dostupná z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb032-00.pdf>.
- ČESKO. Zákon č. 106 ze dne 11. května 1999 o svobodném přístupu k informacím. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 39, s. 2578-2582. ISSN 1211-1244. Digitální verze dostupná z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1999/sb039-99.pdf>.
- ČESKO. Zákon č. 121 ze dne 7. dubna 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 36, s. 1658-1685. ISSN 1211-1244. Digitální verze dostupná z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb036-00.pdf>.
- ČESKO. Zákon č. 227 ze dne 29. června 2000 o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 68, s. 3290-3297. ISSN 1211-1244. Digitální verze dostupná z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb068-00.pdf>.
- ČESKO. Zákon č. 365 ze dne 14. září 2000 o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 99, s. 4666-4671. ISSN 1211-1244. Digitální verze dostupná z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb099-00.pdf>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010: celkové výsledky hlasování* [online]. ©2010 [cit. 2012-07-11]. Dostupný z: <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do zastupitelstev obcí 15.10 – 16.10. 2010: výsledky voleb* [online]. ©2010 [cit. 2012-07-11]. Dostupný z: <http://volby.cz/pls/kv2010/kv1211?xjazyk=CZ&xid=1&xv=1&xdz=7&xnumnuts=0&xstat=0&xvyber=1>.
- Členové. *Fórum Pirátské strany: celostátní fórum* [online]. 2012-06-05 [cit. 2012-07-13]. Dostupný z: <https://forum.pirati.cz/memberlist.php?g=47&mode=group&start=200>.

DAALEN, Door O. Netherlands first country in Europe with net neutrality. *Bits of Freedom* [online]. 2012-05-08 [cit. 2012-07-01]. Dostupný z: <https://www.bof.nl/2012/05/08/netherlands-first-country-in-europe-with-net-neutrality/>.

Deklarace principů. *Piratopedie* [online]. 2012 [cit. 2012-07-02]. Dostupný z: <http://www.pirati.cz/zo/docs/declarationofprinciples>.

ELECTRONIC FRONTIER FOUNDATION. A History of Protecting Freedom Where Law and Technology Collide. *Electronic Frontier foundation* [online]. 2012 [cit. 2012-07-02]. Dostupný z: <https://www.eff.org/about/history>.

ELECTRONIC FRONTIER FOUNDATION. Formation documents and mission statement for the EFF. *Electronic Frontier Foundation* [online]. 1990 [cit. 2012-07-02]. Dostupný z: https://w2.eff.org/legal/cases/SJG/?f=eff_creation.html.

ENGSTRÖM, Christian. ACTA negotiators inform the Parliament in secret. *Christian Engström, Pirate MEP* [online]. 2010-07-12 [cit. 2012-07-14]. Dostupný z: <http://christianengstrom.wordpress.com/2010/07/12/acta-negotiators-inform-the-parliament-in-secret/>.

ENGSTRÖM, Christian. The Pirate Party on Copyright Reform. *Christian Engström, Pirate MEP* [online]. 2008 [cit. 2012-07-02] Dostupný z: <http://christianengstrom.wordpress.com/the-pirate-party-on-copyright-reform/>.

ERLINGSSON, Gissur Ó., PERSSON, Mikael. The Swedish Pirate Party and the 2009 European Parliament Election: Protest or Issue Voting?. *Politics*. 2011, 31(3), 121-128. ISSN 0263-3957.

EVROPSKÁ UNIE. Obchodní dohoda proti padělatelství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, Austrálií, Kanadou, Japonskem, Korejskou republikou, Spojenými státy mexickými, Marockým královstvím, Novým Zélandem, Singapurskou republikou, Švýcarskou konfederací a Spojenými státy americkými. Brusel: Rada Evropské unie, 2011-09-12. Oficiální český překlad dostupný z: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/11/st12/st12196-re02.cs11.pdf>.

EVROPSKÁ UNIE. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES ze dne 15. března 2006 o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně směrnice 2002/58/ES. In: *Úřední věstník L 105*. 2006-04-13, s. 54-63. Digitální verze dostupná z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006L0024:CS:HTML>.

FALKVINGE, Rick. Why the name „Pirate Party“? [online]. 2011-02-20 [cit. 2012-04-03]. Dostupný z: <http://falkvinge.net/2011/02/20/why-the-name-pirate-party/>.

FALKVINGE, Rick. After 5 years, I'm stepping down as Party Leader [online]. 2011-01-01 [cit. 2012-06-02]. Dostupný z: <http://falkvinge.net/2011/01/01/after-five-years-im-stepping-down-as-party-leader/>.

FIVEASH, Kelly. Pirate Bay verdict: Three operators lose appeal. *The Register* [online]. 2010-11-26 [cit. 2012-05-28]. Dostupný z: http://www.theregister.co.uk/2010/11/26/pirate_bay_appeal_verdict/.

- GRANT, Ian. Acta talks focus on three strikes, no appeal deal for software pirates. *Computer Weekly* [online]. 2009-11-04 [cit. 2012-07-01]. Dostupný z: <http://www.computerweekly.com/news/1280091253/Acta-talks-focus-on-three-strikes-no-appeal-deal-for-software-pirates>.
- HIMANEN, Pekka. *The hacker ethic, and the spirit of the information age*. New York: Random House, 2001. ISBN 978-0-375-50566-9. Dostupný komerčně z: <http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10002157>.
- Historie Pirátské strany. *Piráti.CZ* [online]. ©2012 [cit. 2012-07-08]. Dostupný z: <http://www.pirati.cz/chronicles/start>.
- HUITEMA, Christian. *A bůh stvořil Internet...* Praha: Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0576-3.
- Information and communication policy. OECD. *Organization for Economic Co-operation and Development: Directorate for Science, Technology and Industry* [online]. Paris, ©2012 [cit. 2012-03-28]. Dostupný z: http://www.oecd.org/about/0,3347,en_2649_34223_1_1_1_1_1,00.html.
- International. *Piratpartiet* [online]. 2012 [cit. 2012-04-17]. Dostupný z: <http://www.piratpartiet.se/international>.
- JIŘIČKA, Jan. Pirátská strana spustila PirateLeaks, ukázala vliv OSA na autorský zákon. *iDNES.cz* [online]. 2010-12-21 [cit. 2012-07-08]. Dostupný z: http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?c=A101221_165539_domaci_jj.
- JONDET, Nicolas. La France v. Apple: who's the dadvsi in DRMs? *SCRIPT-ed* [online]. 2006, 4(3), 474-484 [cit. 2012-06-30]. Dostupný z: <http://www.law.ed.ac.uk/ahrc/SCRIPT-ed/vol3-4/jondet.pdf>.
- JONES, Ben. Lessig Questions Pirate Party's Existence. *TorrentFreak* [online]. 2008-03-08 [cit. 2012-07-02]. Dostupný z: <http://torrentfreak.com/lessig-questions-pirate-party-existence-080308/>.
- KALAMÁR, Štěpán, POŽÁR, Josef. Informační bezpečnost a právo na svobodný přístup k informacím [online]. 2008 [cit. 2012-03-26]. Dostupný z: http://www.motoalbum.cz/tib/Publikace/Kalamar_20_6_08_1-clanek_Pravo_na_informace.pdf.
- KOZIELL, Sophie Poklewski, BRASS, Elaine. *Gathering Force: DIY Culture — Radical Action for Those Tired of Waiting*. London: Big Issue, 1997. ISBN 1-899419-01-2.
- KTD – Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna, ©2009 [cit. 2012-03-28]. Dostupný z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=kttd.
- LANDES, David. Showbiz reps appeal for more Pirate Bay loot. *The Local: Sweden's news in English* [online]. 2009-05-20 [cit. 2012-05-28]. Dostupný z: <http://www.thelocal.se/19572/20090520/>.
- LARSSON, Linus. Charges filed against the Pirate Bay four. *Computer Sweden* [online]. 2008-01-31 [cit. 2012-05-28]. Dostupný z: <http://www.idg.se/2.1085/1.143146>.
- LESSIG, Lawrence. *Free culture: how big media uses technology and the law to lock down culture and control creativity*. New York: The Penguin Press, 2004. ISBN 1-59420-006-8. Digitální verze dostupná z: <http://www.free-culture.cc/freeculture.pdf>.

- LI, Miaoran. The Pirate Party and the Pirate Bay: How the Pirate Bay Influences Sweden and International Copyright Relations. *Pace International Law Review*. 2009 [cit. 2012-05-28]. Dostupný z: <http://digitalcommons.pace.edu/>.
- MATHIESEN, Kay. *Access to information as a human right*. Tucson: University of Arizona, 2008. Digitální verze dostupná z (DOI): <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1264666>.
- MEYER, David. ACTA to see Euro vote in June as delay averted. *Zdnet* [online]. 2012-03-28 [cit. 2012-07-01]. Dostupný z: <http://www.zdnet.co.uk/news/regulation/2012/03/28/acta-to-see-euro-vote-in-june-as-delay-averted-40154905/>.
- MIEGEL, Fredrik, OLSSON, Tobias. From pirates to politicians: The story of the Swedish file sharers who became a political party. In: *Democracy, journalism and technology: new developments in and enlarged Europe* [online]. Tartu: Tartu University Press, ©2008. s. 204-215. ISBN 978-9949-11-972-1. Dostupný z: http://www.researchingcommunication.eu/reco_book4.pdf.
- MOSOFF, Adam. Rethinking the Development of Patents: An Intellectual History. *Hastings Law Journal*. 2001, 52, 1255.
- No retrial in Pirate Bay case. *The Local: Sweden's news in English* [online]. 2009-06-25 [cit. 2012-05-28]. Dostupný z: <http://www.thelocal.se/20280/20090625/>.
- NORTON, Quinn. Secrets of the Pirate Bay. *Wired* [online]. 2006-06-16 [cit. 2012-05-28]. Dostupný z: <http://www.wired.com/science/discoveries/news/2006/08/71543>.
- PANETHIERE, Darrell. The persistence of piracy: the consequences for creativity, for culture, and for sustainable development. *Copyright Bulletin*. 2005. ISSN 1817-4167. Digitální verze dostupná z: http://portal.unesco.org/culture/en/files/28696/11513329261panethiere_en.pdf/panethiere_en.pdf.
- Partei. *Piratenpartei Deutschland* [online]. 2012 [cit. 2012-06-22]. Dostupný z: <http://www.piratenpartei.de/partei/>.
- Parteiwechsel: Jörg Tauss verlässt die SPD, um "Pirat" zu werden. *Welt Online* [online]. 2009-06-20 [cit. 2012-06-26]. Dostupný z: <http://www.welt.de/politik/article3961700/Joerg-Tauss-verlaesst-die-SPD-um-Pirat-zu-werden.html>.
- Pas de percée aux législatives pour le parti pirate. *Le Monde* [online]. 2012-06-11 [cit. 2012-06-30]. Dostupný z: http://www.lemonde.fr/politique/article/2012/06/11/pas-de-percee-aux-legislatives-pour-le-parti-pirate_1716154_823448.html.
- PÉNARD, Thierry, DEJEAN, Sylvain, SUIRE, Raphael. Une premiere evaluation des effets de la loi Hadopi sur les pratiques des Internautes francais. *M@rsouin, Université de Rennes* [online]. 2010 [cit. 2012-06-30]. Dostupný z: <http://www.marsouin.org/IMG/pdf/NoteHadopix.pdf>.
- Pirate Bay Founders' Prison Sentences Final, Supreme Court Appeal Rejected. *TorrentFreak* [online]. 2012-02-01 [cit. 2012-05-28]. Dostupný z: <http://torrentfreak.com/pirate-bay-founders-prison-sentences-final-supreme-court-appeal-rejected-120201/>.
- Pirate Bay's Founding Group 'Piratbyrån' Disbands. *TorrentFreak* [online]. 2010-06-23 [cit. 2012-04-17]. Dostupný z: <http://torrentfreak.com/pirate-bays-founding-group-piratbyran-disbands-100623/>.

Pirate Parties International wiki [online]. 2012 [cit. 2012-04-16]. Dostupný z: <http://wiki.pp-international.net>.

PIRATENPARTEI. Parteiprogramm. *Piratenwiki* [online]. 2011-12-04 [cit. 2012-06-29]. Dostupný z: <https://wiki.piratenpartei.de/Parteiprogramm>.

Pirátský program. *Piráti.CZ* [online]. ©2012 [cit. 2012-07-13]. Dostupný z: <http://www.pirati.cz/program/start>.

POULSEN, Kevin. Pirate Bay Judge Exposed as Member of Pro-Copyright Groups. *Wired* [online]. 2009-04-23 [cit. 2012-05-28]. Dostupný z: <http://www.wired.com/threatlevel/2009/04/pirateconflict/>.

Program pro volby do sněmovny 2010. *Piráti.CZ* [online]. 2010 [cit. 2012-07-13]. Dostupný z: <http://www.pirati.cz/volby2010/komplet>.

RÁB, Luboš. *Základní souhrn autorského práva v České republice*. 2006-04-25. Dostupný také z: <http://rko.zcu.cz/file/autor.doc>.

RAYMOND, Eric S. *Goodbye, "free software"; hello, "open source"* [online]. 1998-02-08 [cit. 2012-07-01]. Dostupný z: <http://www.catb.org/~esr/open-source.html>.

RAYMOND, Eric S. *Halloween Documents* [online]. 1998 [cit. 2012-07-11]. Dostupný z: <http://www.catb.org/~esr/halloween/>.

RAYMOND, Eric S. *The Cathedral & The Bazaar: musings on Linux and open source by an accidental revolutionary*. Cambridge: O'Reilly, ©2000. ISBN 1-56592-724-9. Digitalizovaná verze dostupná z: <http://www.catb.org/~esr/writings/cathedral-bazaar/cathedral-bazaar/>.

Röster: Val 2010. Valmyndigheten [online]. 2010-09-23 [cit. 2012-06-29]. Dostupný z: <http://www.val.se/val/val2010/slutresultat/R/riks/index.html>.

SCHNEIDER, Rabbi Israel. Jewish Law and Copyright. *Jewish law* [online]. ©2010 [cit. 2012-03-28]. Dostupný z: <http://www.jlaw.com/Articles/copyright1.html>.

STALLMAN, Richard. *Free software, free society: selected essays of Richard M. Stallman*. 2nd edition. Boston: Free Software Foundation, ©2010. ISBN 978-0-9831592-0-9. Digitální kopie dostupná z: <http://www.gnu.org/doc/fsfs-ii-2.pdf>.

Statut Pirátské internacionály (PPI). *Piratopedie* [online]. 2010-01-11 [cit. 2012-04-16]. Dostupný z: http://www.pirati.cz/wiki:zo:docs:ppi_statutes.

STERLING, Bruce. *The Hacker Crackdown: Law and Disorder on the Electronic Frontier*. New York: Bantam Books, 1994. ISBN 0-553-56370-X. Digitalizovaná verze dostupná z: <http://www.mit.edu/hacker/hacker.html>.

STRNADOVÁ, Tereza. Studenti potopili ČSSD, jejich volby vyhrála TOP09. Uspěli i neonacisté. *iDNES.cz* [online]. 2010-05-14 [cit. 2012-07-12]. Dostupný z: http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?c=A100513_215618_studium_jan.

SUBER, Peter. *Open Access Overview: focusing on open access to peer-reviewed research articles and their preprints* [online]. Last revised 2012-06-18 [cit. 2012-07-02]. Dostupný z: <http://www.earlham.edu/~peters/fos/overview.htm>.

Swedish Pirate Party to Host New WikiLeaks Servers. *Piratpartiet Presscenter* [online]. 2010-08-17 [cit. 2012-06-02]. Dostupný z: <http://press.piratpartiet.se/2010/08/17/swedish-pirate-party-to-host-new-wikileaks-servers/>.

The Pirate Bay verdict: the reactions. *The Local: Sweden's news in English* [online]. 2009-04-17 [cit. 2012-05-29]. Dostupný z: <http://www.thelocal.se/18930/20090417/>.

The World's First Freedom of Information Act. Kokkola: Anders Chydenius Foundation, 2006. ISBN 952-99519-3-0. Digitální verze dostupná z: <http://www.scribd.com/doc/5885744/The-Worlds-First-Freedom-of-Information-Act-SwedenFinland-1766>.

TITTL, Tomáš. Nový zákon naučtuje knihovnám a školám i za pár tisákren desetitisíce. *iDNES.cz* [online]. 2010-08-18 [cit. 2012-07-08]. Dostupný z: http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?c=A100817_145147_domaci_ttt.

Uppsalská deklaráce. *Piratopedie* [online]. 2011-07-03 [cit. 2012-04-16]. Dostupný z: <http://www.pirati.cz/wiki/:zo:docs:uppsaladeclaration>.

VLASÁK, Rudolf. Informační politika: základní východiska a současnost ve vyspělých demokraciích. In: *Informační studia a knihovnictví v elektronických textech I*. Praha: ÚISK FF UK, 2001. Dostupný z: <http://texty.jinonice.cuni.cz>.

WU, Tim. Network Neutrality, Broadband Discrimination. *Journal of Telecommunications and High Technology Law*. 2003, 2, s. 141. Digitální verze dostupná z (DOI): <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.388863>.